राज्य सेवा (मुख्य) परीक्षा- २०२३ परीक्षा दिनांक २२ जानेवारी, २०२४.

2023

N18

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक
BOOKLET NO.
605409

संच क्र. **A**

प्रश्नपुस्तिका

सामान्य अध्ययन – IV

एकूण प्रश्न : 150

वेळ : 2 (दोन) तास **एकूण गुण : 150**

सूचना

(1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत **150** अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

(2) आपला परीक्षा–क्रमांक ह्या चौकोनांत **न विसरता बॉलपेनने** लिहावा.

परीक्षा–क्रमांक								

केंद्राची संकेताक्षरे शेवटचा अंक

(3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे **न विसरता नमूद करावा.**

(4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तर–क्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्न–क्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

(ब) **आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.**

(5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण **एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नांकडे वळावे.** अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

(6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही. एकापेक्षा जास्त उत्तरे नमूद केल्यास ते उत्तर चुकीचे धरले जाईल व त्या चुकीच्या उत्तराचे गुण वजा केले जातील.

(7) **प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तरांकरीता 25% किंवा 1/4 एवढे गुण एकूण गुणांमधून वजा/कमी करण्यात येतील."**

SEAL

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम–82" यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरुद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

1. रोख शिल्लक दृष्टीकोनाच्या मार्शलच्या समीकरणामध्ये, M = KPY, 'K' हे अक्षर ________ दर्शविते.
(1) पैशाचा पूरवठा
(2) पैशाचा भ्रमणवेग
(3) वास्तव उत्पन्नाचा असा भाग जो लोक स्वत:जवळ रोख स्वरुपात बाळगू इच्छितात
(4) किंमत पातळी

In the Marshallian equation of the Cash Balance Approach, M = KPY, the letter 'K' stands for
(1) Supply of money
(2) Velocity of circulation of money
(3) Fraction of real income which people desire to hold in money
(4) Price level

---

2. खालील विधाने विचारात घ्या.
a. एप्रिल–नोव्हेंबर, 2022 मध्ये यूएसए हे सर्वोच्च निर्यातीचे ठिकाण होते.
b. एप्रिल–नोव्हेंबर, 2022 मध्ये नेदरलँड भारताच्या निर्यातदार भागीदारीत तिसऱ्या क्रमांकावर होता.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने योग्य आहे/त?
(1) दोन्ही a आणि b योग्य आहेत
(2) केवळ b योग्य आहे
(3) केवळ a योग्य आहे
(4) वरीलपैकी कोणतेही योग्य नाही

Consider the following statements.
a. The USA was the top export destination in April – November, 2022.
b. Netherland was the 3rd spot as India's exporting partner in April–November, 2022.

Which of the statement/s given above is /are correct ?
(1) Both a and b are correct
(2) Only b is correct
(3) Only a is correct
(4) None of the above are correct

---

3. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने चूक आहे/त ?
a. 2022-23 मध्ये भारतीय व्यापारी मालाची निर्यात US $ 450.4 अब्ज इतकी होती ती मागील वर्षी 44.6 टक्क्यांच्या तुलनेत 6.7 टक्क्यांनी वाढली.
b. 2022-23 मध्ये भारतीय व्यापारी मालाची आयात US $ 613.1 अब्ज इतकी होती ती मागील वर्षीच्या 30.3 टक्क्यांच्या तुलनेत 4.4 टक्क्यांनी वाढली.

(1) फक्त a चूक आहे
(2) फक्त b चूक आहे
(3) दोन्ही a आणि b चूक आहेत
(4) वरीलपैकी कोणतेही चूक नाही

Which of the following statement/s is/are incorrect ?
a. Indias merchandise exports at US $ 450.4 billion in 2022-23 grew by 6.7 percent as compared with 44.6 percent in the previous year.
b. Indias merchandise imports at US $ 613.1 billion in 2022-23 grew by 4.4 percent as compared with 30.3 percent in the previous year.

(1) Only a is incorrect
(2) Only b is incorrect
(3) Both a and b are incorrect
(4) None of the above are incorrect

4. ‘ट्रिम्स’ संदर्भातील पुढीलपैकी कोणत्या बाबी जागतिक व्यापार संघटनेच्या नियमांशी जुळणाऱ्या नाहीत ?
a. स्थानिक कच्च्या मालाची आवश्यकता
b. व्यापार संतुलनाची आवश्यकता
c. विदेशी चलनाची आवश्यकता
d. देशांतर्गत विक्रीची आवश्यकता
(1) a आणि c (2) b आणि d (3) a आणि b (4) a, b, c आणि d

Which of the following TRIMS is/are inconsistent with the WTO Articles ?
a. Local content requirements
b. Trade balancing requirements
c. Foreign exchange requirements
d. Domestic sales requirements
(1) a and c (2) b and d (3) a and b (4) a, b, c and d

---

5. खालील विधाने विचारात घ्या.
a. 2015 शाश्वत विकास उद्दिष्टांची संख्या 30 इतकी होती.
b. स्वैच्छिक राष्ट्रीय पुनरावलोकन अहवाल 2017 सात शाश्वत विकास लक्ष्यांवर केंद्रित आहे.
वरीलपैकी कोणते/ती विधान योग्य आहे/त ?
(1) फक्त a योग्य आहे (2) फक्त b योग्य आहे
(3) दोन्ही a आणि b योग्य आहेत (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Consider the following statements :
a. In 2015 the number of Sustainable Development Goals was 30.
b. The Voluntary National Review Report 2017 focused on 7 sustainable Development Goals.
Which of the statement/s given above is/are correct ?
(1) Only a is correct (2) Only b is correct
(3) Both a and b are correct (4) None of the above

---

6. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त ?
a. आर्थिक वर्ष 2018 पासून रेल्वे अर्थसंकल्प केंद्रीय अर्थ संकल्पात विलीन करण्यात आला.
b. अर्थ संकल्पीय आर्थिक वर्ष 2019 मध्ये सरकारी खर्चाचे नियोजन आणि नियोजनेत्तर वर्गीकरण करणे बंद झाले आहे.
(1) फक्त a बरोबर आहे (2) फक्त b बरोबर आहे
(3) दोन्ही a आणि b बरोबर आहेत (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Which of the following statement/s is /are correct ?
a. The railway budget was merged with Union Budget from financial year 2018.
b. The Budget financial year 2019 discontinued having plan and Non-plan classification of Government expenditure.
(1) Only a is correct (2) Only b is correct
(3) Both a and b are correct (4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

7. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने चूक आहे/त ?

a. 1968 मध्ये प्रथम भेट कर लागू करण्यात आला.

b. 1 एप्रिल, 1991 रोजी किंवा त्यानंतरच्या भेटवस्तूंवर भेट कर रद्द करण्यात आला.

(1) केवळ a चूक आहे (2) केवळ b चूक आहे

(3) दोन्ही a आणि b चूक आहेत (4) वरीलपैकी नाही

Which of the following statement/s is /are incorrect ?

a. A Gift Tax was first introduced in 1968.

b. Gift Tax was abolished on gifts made on or after April 1, 1991.

(1) Only a is incorrect (2) Only b is incorrect

(3) Both a and b are incorrect (4) None of the above

---

8. पूर्ण स्पर्धेतील करभारा संदर्भात खालील विधानांचा विचार करा.

a. इतर परिस्थिती कायम असताना, जर पुरवठ्याची लवचिकता ही मागणीच्या लवचिकतेपेक्षा अधिक असेल तर कराचा भार हा विक्रेत्यावर अधिक राहतो.

b. इतर परिस्थिती कायम असताना, जर मागणीची लवचिकता ही पुरवठ्याच्या लवचिकतेपेक्षा अधिक असेल तर कराचा भार हा ग्राहकांवर अधिक राहील.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहेत?

(1) फक्त a बरोबर आहे (2) फक्त b बरोबर आहे

(3) a आणि b दोन्ही बरोबर आहेत (4) वरीलपैकी कोणतेही बरोबर नाहीत

Consider the following statements with respect to incidence of tax under perfect competition.

a. Other things being equal, the incidence of tax will be more on sellers if elasticity of supply is greater than elasticity of demand.

b. Other things being equal, if the elasticity of demand is greater than elasticity of supply, greater will be the incidence of tax on buyers.

Which of the statement/s given above is/are correct ?

(1) Only a is correct (2) Only b is correct

(3) Both a and b are correct (4) None of the above are correct

---

9. भारतासारख्या विकसनशील देशात राष्ट्रीय उत्पन्न मोजण्यात खालीलपैकी कोणत्या अडचणी आहेत ?

a. असंघटीत आणि विखुरलेले उत्पादन
b. निर्वाह शेती
c. पुरेशा सांख्यिकीय आकडेवारीची उपलब्धता
d. निरक्षरता

(1) a, b आणि c (2) a, b आणि d
(3) b, c आणि d (4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following difficulties are in measuring National Income in developing countries like India ?

a. Unorganised and Scattered Production
b. Subsistence farming
c. Availability of adequate statistical data
d. Illiteracy

(1) a, b and c (2) a, b and d
(3) b, c and d (4) All of the above

---

10. व्यापार चक्रांच्या संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या.

a. एकापाठोपाठ एक अशा येणाऱ्या आर्थिक क्रियातील वाढ आणि घसरणीच्या अवस्थांना व्यापार चक्रे असे म्हटले जाते.
b. केन्सच्या मते, आर्थिक क्रियातील चढउतार हे एकूण प्रभावी मागणीतील चढउतारांमुळे निर्माण होतात.
c. सर्वसाधारणपणे व्यापार चक्राच्या तीन अवस्था असतात त्या म्हणजे वाढ, शिखर आणि घसरण

वरीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

(1) a आणि b बरोबर आहेत (2) फक्त a बरोबर आहे
(3) फक्त b बरोबर आहे (4) a आणि c बरोबर आहेत

Consider the following statements about business cycles.

a. The alternating periods of expansion and contraction in economic activity are called business cycles.
b. According to Keynes, the fluctuations in economic activity are due to fluctuations in aggregate effective demand.
c. Generally business cycles have three phases, viz, expansion, peak and contraction.

Which of the above statements are correct ?

(1) a and b are correct (2) Only a is correct
(3) Only b is correct (4) a and c are correct

11. खालील विधाने विचारात घ्या.

a. वैयक्तिक उत्पन्नामध्ये नफा, व्याज, वेतन, खंड आणि सामाजिक सुरक्षा योगदाने यांचा समावेश होतो.

b. व्ययशक्य उत्पन्नामध्ये वैयक्तिक उत्पन्न आणि वैयक्तिक कर यांचा समावेश होतो.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने चूक आहे/त ?

(1) केवळ a चूक आहे (2) केवळ b चूक आहे

(3) दोन्ही a आणि b चूक आहेत (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Consider the following statements.

a. Personal Income includes profit, interest, wages, rent and social security contributions.

b. Disposable Income includes personal income and personal taxes.

Which of the statement/s given above is/are incorrect ?

(1) Only a is incorrect (2) Only b is incorrect

(3) Both a and b are incorrect (4) None of the above

---

12. केन्स यांचा उत्पन्न व रोजगार सिद्धांत असे गृहीत धरतो की

(1) वेतन आणि किंमती स्थिर असतात

(2) वेतन आणि किंमती अस्थिर असतात

(3) मजूरी आणि उपभोग स्थिर असतो

(4) उत्पन्न आणि उपभोग स्थिर असतो

Keyne's theory of income and employment assumes that

(1) Wages and prices remain constant

(2) Wages and prices remain unconstant

(3) Wages and consumption remain constant

(4) Income and consumption remain constant

---

13. युनसीटीएडीच्या जागतिक गुंतवणूक अहवालानुसार (2022) भारत 2021 मध्ये एफडीआय प्राप्त करण्यात ________ व्या क्रमांकावर होता.

(1) 6 व्या (2) 7 व्या

(3) 8 व्या (4) वरीलपैकी नाही

According to the UNCTAD's World Investment Report (2022), India was ______ recipient of FDI in 2021.

(1) 6th (2) 7th

(3) 8th (4) None of the above

14. पैशाची कार्ये या संदर्भात पुढीलपैकी कोणती/कोणते विधाने/विधान चूकीचे आहे/आहेत ?

a. विनिमय माध्यम हे पैशाचे दुय्यम कार्य आहे.

b. पॉल इन्झींगच्या मते पैशाची दुय्यम स्वरुपाची कार्ये ही गतिशील कार्ये आहेत.

(1) a आणि b (2) केवळ a
(3) केवळ b (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Which of the following statement/s is/are false in reference to functions of money ?

a. Medium of exchange is a secondary function of money.

b. According to Paul Einzing secondary functions of money are dynamic functions.

(1) a and b (2) Only a
(3) Only b (4) None of the above

---

15. खालीलपैकी कोणत्या समितीने दारिद्र्याची व्याख्या ही उष्मांकांवर (Calories) आधारित नसावी अशी सूचना केली ?

(1) लकडावाला समिती (2) दांतवाला समिती
(3) तेंडुलकर समिती (4) रंगराजन समिती

Which of the following committees on measurement of poverty, suggested to move away from Calories based definition of poverty ?

(1) Lakdawala Committee (2) Dantwala Committee
(3) Tendulkar Committee (4) Rangarajan Committee

---

16. खालीलपैकी कोणते 'गुणवस्तू' (merit goods) चे उदाहरण आहे ?

(1) दारिद्र्यरेषेखालील कुटुंबासाठी सार्वजनिक वितरण व्यवस्था
(2) शेतकऱ्यांना वीज वापरावर दिलेले अनुदान
(3) सार्वजनिक बगीचा
(4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following is an example of merit goods ?

(1) Public distribution system for below poverty line families
(2) Subsidies granted to farmers on electricity
(3) Public Park
(4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

17. फिलिप्स वक्र चलनवाढ आणि ______ यांच्यातील व्यस्त संबंध दर्शविते.

(1) व्यापार संतूलन
(2) अर्थव्यवस्थेतील वाढीचा दर
(3) किंमत वाढीचा दर
(4) बेरोजगारी

The Phillips curve shows the inverse relationship between inflation and

(1) The balance of trade
(2) The rate of growth in an economy
(3) The rate of price increases
(4) Unemployment

---

18. जोड्या जुळवा.

	गट अ		गट ब
a.	सामान्य मुख्य स्थिती बेरोजगारी	i.	पूर्ण सप्ताहामध्ये बेरोजगार
b.	साप्ताहिक स्थिती बेरोजगारी	ii.	खुली बेरोजगारी
c.	चालू दैनिक स्थिती बेरोजगारी	iii.	सप्ताहामधील काही दिवस बेरोजगार

	a	b	c
(1)	ii	i	iii
(2)	i	iii	ii
(3)	ii	iii	i
(4)	i	ii	iii

Match the following :

	Group A		Group B
a.	Usual Principal Status Unemployment	i.	Unemployed for whole week
b.	Weekly Status Unemployment	ii.	Open Unemployment
c.	Current Daily Status Unemployment	iii.	Unemployed for some days in a week

	a	b	c
(1)	ii	i	iii
(2)	i	iii	ii
(3)	ii	iii	i
(4)	i	ii	iii

19. लोकसंख्या संक्रमणाच्या सिद्धांताच्या दूसऱ्या अवस्थेचे वैशिष्ट्ये म्हणजे __________ होय.

(1) उच्च जन्म आणि उच्च मृत्यू दर

(2) उच्च मृत्यू दर

(3) उच्च जन्म दर आणि घसरणारा मृत्यू दर

(4) अल्प जन्म दर आणि उच्च मृत्यू दर

The Second Stage of Theory of Demographic Transition is characterised by

(1) High birth and high death rate

(2) High death rate

(3) High birth rate and falling death rate

(4) Low birth rate and high death rate

---

20. मानव विकास निर्देशांका संदर्भात पुढीलपैकी कोणते/ती विधान/विधाने सत्य आहेत ?

a. पहिला मानव विकास निर्देशांक अहवाल महबुब-उल-हक यांच्या नेतृत्वाखाली तयार झाला आणि तो 1990 मध्ये प्रकाशित करण्यात आला.

b. 'जन्माच्या वेळचे वजन' या आधारे मोजले जाणारे आरोग्य हा मानव विकास निर्देशांकाचा एक महत्वाचा घटक आहे.

(1) a आणि b (2) केवळ a

(3) केवळ b (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Which of the following statements regarding HDI is/are true ?

a. The first HDI report was prepared under the stewardship of Mahboob-Ul-Haq and published in 1990.

b. Health measured in terms of 'weight at birth' is one of the important component of HDI.

(1) a and b (2) Only a

(3) Only b (4) None of the above

---

21. खालील विधाने विचारात घ्या.

a. प्रा.एच.डब्लू. सिंगर यांनी म्हटले आहे की लोकसंख्या वाढीचा आर्थिक विकासाच्या दरावर सकारात्मक परिणाम होतो.

b. प्रा. लिबेन्स्टाईन, लोकसंख्या वाढीचा दर दरडोई उत्पन्नाचा एक महत्वाचा निर्धारक मानतात.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने योग्य आहे/त ?

(1) दोन्ही a आणि b योग्य आहेत (2) फक्त a योग्य आहे

(3) फक्त b योग्य आहे (4) वरीलपैकी कोणतेही योग्य नाही

Consider the following statements.

a. Prof. H.W. Singer has stated that population growth has a positive effect on the rate of economic development.

b. Prof. Leibenstein considers the rate of population growth as an important determinant of per capita income.

Which of the statement/s given above is/are correct ?

(1) Both a and b are correct (2) Only a is correct

(3) Only b is correct (4) None of the above are correct

---

22. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त ?

a. 2022-23 मध्ये शेतमजुरांसाठी सीपीआयवर आधारित महागाई 6.8 टक्के होती.

b. 2022-23 मध्ये ग्रामीण मजुरांसाठी सीपीआयवर आधारित महागाई 7.0 टक्के होती.

(1) फक्त a बरोबर आहे (2) फक्त b बरोबर आहे

(3) दोन्ही a आणि b बरोबर आहेत (4) वरीलपैकी कोणतेही बरोबर नाही

Which of the following statement/s is /are correct ?

a. Inflation based on CPI for agricultural labourers was 6.8 percent during 2022-23.

b. Inflation based on CPI for rural labourers was 7.0 percent during 2022-23.

(1) Only a is correct (2) Only b is correct

(3) Both a and b are correct (4) None of the above are correct

---

23. भारतातील ठेवींच्या संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या.

a. 2022-23 मध्ये पोस्ट ऑफिस मधील एकूण ठेवी बँकांमधील वेळेच्या ठेवींपेक्षा जास्त होत्या.

b. 2022-23 मध्ये भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या इतर ठेवींपेक्षा पोस्ट ऑफिस बचत ठेवी जास्त होत्या.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने योग्य आहे/त?

(1) फक्त a योग्य आहे
(2) फक्त b योग्य आहे
(3) दोन्ही a आणि b योग्य आहेत
(4) वरीलपैकी कोणतेही योग्य नाही

Consider the following statements in the context of deposits in India.

a. During 2022-23 the total post office deposits was higher than time deposits with banks.

b. Post office saving bank deposits was higher than 'other' deposits with Reserve Bank of India in 2022-23.

Which of the statement/s given above is /are correct ?

(1) Only a is correct
(2) Only b is correct
(3) Both a and b are correct
(4) None of above are correct

---

24. केन्सच्या मते, कोणत्या हेतूसाठी पैशाची मागणी केली जाते ?

a. व्यवहार हेतू
b. दक्षता हेतू
c. सट्टेबाजी हेतू
d. बचत हेतू

(1) a, b आणि d
(2) b, c आणि d
(3) a, b आणि c
(4) वरीलपैकी सर्व

According to Keynes, money is demanded for what motives ?

a. Transaction motive
b. Precautionary motive
c. Speculative motive
d. Saving motive

(1) a, b and d
(2) b, c and d
(3) a, b and c
(4) All of the above

25. चलनवाढीचा संरचनात्मक सिद्धांत _________ यांनी मांडला होता.

a. जी. मिर्डाल
b. जे. केन्स
c. एम. फ्रिडमन
d. पी. स्ट्रीटेन

(1) a आणि b (2) b आणि c (3) a आणि d (4) b आणि d

The structural theory of Inflation was proposed by

a. G. Myrdal
b. J. Keynes
c. M. Friedmen
d. P. Streeten

(1) a and b (2) b and c (3) a and d (4) b and d

---

26. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने योग्य आहे/त ?

a. मानव विकास निर्देशांक अहवाल 2010 ने दोन जागतिक निर्देशांक सुरू केले–लिंग सबलीकरण उपाय आणि लिंग असमानता निर्देशांक.
b. लिंग सबलीकरणाच्या उपायाने स्त्रीया आर्थिक आणि राजकीय जीवनात सक्रीयपणे भाग घेण्यास सक्षम आहेत की नाही हे सूचित होते.

(1) केवळ a योग्य आहे
(2) दोन्ही a आणि b योग्य आहेत
(3) केवळ b योग्य आहे
(4) वरीलपैकी कोणतेही योग्य नाही

Which of the following statement/s is/are correct ?

a. Human Development Index Report 2010 launched two global indices- Gender Empowerment measure and Gender Inequality Index.
b. The Gender Empowerment Measure indicated whether women are able to actively participate in economic and political life.

(1) Only a is correct
(2) Both a and b are correct
(3) Only b is correct
(4) None of the above are correct

27. आर.एफ.हॅरॉडने त्याच्या आर्थिक विकासाच्या प्रतिमानासाठी खालीलपैकी कोणत्या विकास दराच्या वेगवेगळ्या संकल्पना वापरल्या आहेत ?

a. वास्तविक वाढीचा दर
b. हमी वाढीचा दर
c. वार्षिक वाढीचा दर
d. नैसर्गिक वाढीचा दर

(1) a, b आणि c (2) b, c आणि d
(3) a, b आणि d (4) वरीलपैकी सर्व

Which of the following distinct concepts rates of growth are used by R.F. Harrod for his economic growth model ?

a. Actual Rate of Growth
b. Warranted Rate of Growth
c. Annual Rate of Growth
d. Natural Rate of Growth

(1) a, b and c (2) b, c and d
(3) a, b and d (4) All of the above

---

28. खालील विधाने विचारात घ्या.

a. सायमन कुझनेट्सच्या इनव्हर्टेड-U गृहीतकानुसार, उत्पन्नातील असमानता प्रथम वाढते आणि नंतर एक देश जसजसा विकसित होतो तसतसे कमी होते.
b. सायमन कुझनेट्स यांनी नमूद केले की 1913 ते 1948 दरम्यान यूएसए मध्ये समानतेत लक्षणीय घट झाली आहे.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने चूक आहे/आहेत ?

(1) दोन्ही a आणि b चूक आहेत (2) फक्त b चूक आहे
(3) फक्त a चूक आहे (4) वरीलपैकी नाही

Consider the following statements :

a. According to Simon Kuznet's inverted-U Hypothesis, income inequality first rises and then falls as a country develop over time.
b. Simon Kuznets noted that a marked equality decline had taken place in the USA between 1913 and 1948.

Which of the statement/s given above is/are incorrect ?

(1) Both a and b are incorrect (2) Only b is incorrect
(3) Only a is incorrect (4) None of the above

---

29. खालीलपैकी कोणते एचडीआय मानव विकास अहवाल 2020 द्वारे सादर केला गेला ?
(1) लिंग असमानता निर्देशांक एचडीआय
(2) ग्रहांचा दाब समायोजित एचडीआय
(3) मानवी गरीबी एचडीआय
(4) लिंग संबंधीत विकास एचडीआय

Which of the following HDI was introduced by Human Development Report 2020 ?
(1) Gender Inequality Index HDI
(2) Planetary Pressure Adjusted HDI
(3) Human Poverty HDI
(4) Gender related Development HDI

---

30. प्रधानमंत्री पिक विमा योजनेची वैशिष्ट्ये खालीलपैकी कोणती आहेत ?
a. या योजनेची अंमलबजावणी 1 एप्रिल 2016 पासून करण्यात आली.
b. या योजनेंतर्गत योजनेत समाविष्ट झालेल्या एखाद्या विशिष्ट गावातील शेतकऱ्यांच्या पिकाचे नुकसान झाले तर त्याला नुकसान भरपाई मिळू शकत नाही.
c. या योजनेतील सहभागी शेतकऱ्यांना पिकाचे नुकसान झाल्यास नुकसान भरपाईची रक्कम त्याच्या बँक खात्यावर जमा होते.
d. या योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनेनुसार शेतकऱ्यांनी संबंधित पिकाचा विमा उतरविला असेल व त्या पिकाचे नुकसान झाले तर 24 तासात नुकसानीचा अहवाल देणे आवश्यक आहे.

(1) विधान a आणि c
(2) विधान a, b आणि c
(3) विधान a, c आणि d
(4) विधान a, b, c आणि d

Which of the following are characteristics of Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana ?
a. The implementation of this scheme started from 1st April 2016.
b. As per this scheme if the farmers take the crop insurance and a farmer's crop is damaged in a specific village, he will not get the benefit of insurance.
c. The farmer participated in this scheme will get the benefit of crop loss directly in bank account.
d. As per operational guidelines of this scheme, if the farmers have taken the insurance of concerned crop and the crop is damaged, then they should report crop loss within 24 hours.

(1) Statement a and c
(2) Statement a, b and c
(3) Statement a, c and d
(4) Statement a, b, c and d

31. योग्य जोड्या जुळवा :

स्तंभ – I		स्तंभ – II	
a.	अंबर बॉक्स	i.	मानव विकासाचे घटक
b.	सामाजिक आणि विकास बॉक्स	ii.	अन्न सुरक्षेसाठी सार्वजनिक साठवण-क्षमता
c.	निळा बॉक्स	iii.	किमान आधारभूत किंमत
d.	ग्रीन बॉक्स	iv.	ग्रामीण विकास

	a	b	c	d
(1)	iii	iv	ii	i
(2)	iii	i	iv	ii
(3)	iv	iii	ii	i
(4)	iii	ii	i	iv

Match the following :

Unit – I		Unit – II	
a.	Amber Box	i.	Human Development issues
b.	Social and Development Box (S and D Box)	ii.	Public storage for food security
c.	Blue Box	iii.	Minimum support prices
d.	Green Box	iv.	Rural Development

	a	b	c	d
(1)	iii	iv	ii	i
(2)	iii	i	iv	ii
(3)	iv	iii	ii	i
(4)	iii	ii	i	iv

---

32. खालील विधाने विचारात घ्या.

a. मे 2021 मध्ये भारत सरकारने प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा योजना सुरू केली.

b. प्रधानमंत्री मत्स्य संपदा योजना 2021 ते 2025 या पाच वर्षात फक्त सर्व राज्यांमध्ये राबविली जाणार आहे.

(1) दोन्ही a आणि b चूक आहेत (2) फक्त a चूक आहे

(3) फक्त b चूक आहे (4) वरीलपैकी कोणतेही चूक नाही

Consider the following statements.

a. In May 2021 the Government of India have launched Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana.

b. Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana is to be implemented over Five Years from 2021 to 2025 in all states only.

(1) Both a and b are incorrect (2) Only a is incorrect

(3) Only b is incorrect (4) None of the above are incorrect

---

33. भारतीय शेतीच्या अल्प उत्पादकतेची कारणे खालीलपैकी कोणती आहेत ?

a. सिंचनाच्या अपुऱ्या सुविधा.
b. कालबाह्य कृषी तंत्रज्ञान.
c. कृषी क्षेत्रात काम करणाऱ्या लोकांची कमी संख्या.
d. कृषीक्षेत्रातील अनार्थिक धारणक्षेत्र.

(1) a आणि c (2) b आणि d (3) c आणि d (4) a, b आणि d

Which of the following are the causes of low productivity in Indian Agriculture ?

a. Lack of Irrigation facilities.
b. Outdated agricultural technology.
c. Less number of persons working in Agriculture sector.
d. Uneconomic holdings in agriculture sector.

(1) a and c (2) b and d (3) c and d (4) a, b and d

---

34. बहुआयामी दारिद्र्य निर्देशांका बाबतीत खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने अचूक आहेत ?

a. बहुआयामी दारिद्र्य निर्देशांकाची संकल्पना 2010 च्या मानव विकास अहवालात मांडण्यात आली.
b. बहुआयामी दारिद्र्य निर्देशांक ही संकल्पना मानवी दारिद्र्य निर्देशांकाच्या ऐवजी वापरण्यात आली.
c. बहुआयामी दारिद्र्य निर्देशांकामध्ये आरोग्य, शिक्षण, राहणीमानाचा दर्जा याबाबतीतील व्यक्तिची वंचितता विचारात घेतली जाते.
d. बहुआयामी दारिद्र्य निर्देशांकाचे मूल्य जेवढे अधिक तेवढे दारिद्र्याचे प्रमाण अधिक.

(1) विधान c (2) विधान b व c
(3) विधान a आणि c (4) विधान a, b, c आणि d

In case of Multidimensional Poverty Index which of the following statement/s are correct ?

a. The concept of Multidimensional Poverty Index was presented in Human Development Report of 2010.
b. The concept of Multidimensional Poverty Index is used in the place of Human Poverty Index.
c. In Multidimensional Poverty Index the deprivation of the person of health, education, living standard were taken into consideration.
d. Higher value of Multidimensional Poverty Index indicates higher proportion of poverty.

(1) Statement c (2) Statement b and c
(3) Statement a and c (4) Statement a, b, c and d

35. खालील विधाने विचारात घ्या.

a. संघटीत कामगारांना वृद्धापकालीन संरक्षण व सामाजिक सुरक्षा देण्यासाठी 2019 मध्ये प्रधानमंत्री श्रमयोगी मान–धन योजना सुरू करण्यात आली.

b. महाराष्ट्रात या योजनेंतर्गत 6,03,685 संघटीत कामगारांची दि 31 डिसेंबर, 2022 पर्यंत नोंदणी झालेली आहे.

(1) फक्त a चूक आहे (2) फक्त b चूक आहे

(3) दोन्ही a आणि b चूक आहेत (4) वरीलपैकी कोणतेही चूक नाही

Consider the following statement.

a. Pradhan Mantri Shram Yogi Maan-dhan Yojana was launched in 2019 for old age protection and social security to organised workers.

b. As on 31st December, 2022 in all 6,03,685 organised workers have registered under this scheme in the Maharashtra.

(1) Only a is incorrect (2) Only b is incorrect

(3) Both a and b are incorrect (4) None of the above are incorrect

---

36. खालील विधाने विचारात घ्या.

a. जुलै 2020 – जून 2021 मध्ये राजस्थानचा नागरी बेरोजगारीचा दर देशात सर्वाधिक होता.

b. जुलै 2020 – जून 2021 मध्ये सिक्कीमचा नागरी बेरोजगारीचा दर देशात सर्वात कमी होता.

(1) दोन्ही a आणि b योग्य आहेत (2) फक्त b योग्य आहे

(3) फक्त a योग्य आहे (4) वरीलपैकी कोणतेही योग्य नाही

Consider the following statements.

a. Rajasthan had the highest urban unemployment rate in the country during July 2020 – June 2021.

b. Sikkim had the lowest urban unemployment rate in the country during July 2020 – June 2021.

(1) Both a and b are correct (2) Only b is correct

(3) Only a is correct (4) None of the above are correct

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

37. खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

a. भगवती समितीच्या अहवालानुसार (1973) सरकारने देशातील बेकारी दूर करण्यासाठी विविध उपाय योजनांची अंमलबजावणी केली.

b. देशातील बेकारी कमी करण्यासाठी क्षेत्र विकास योजना राबवली गेली.

c. बेकारी कमी करण्यासाठी लहान शेतकरी विकास संस्था (SFDA) योजना सुरू केली गेली.

(1) फक्त a (2) फक्त b (3) a, b आणि c (4) b आणि c

Which of the following statement is correct ?

a. According to Bhagwati Committee Report (1973), the Government implemented various Scheme's to reduce the unemployment in the country.

b. Area Development Scheme was implemented to reduce the unemployment in the country.

c. Small Farmers Development Agencies Scheme was introduced to reduce unemployment.

(1) Only a (2) Only b (3) a, b and c (4) b and c

---

38. ''मुख्यमंत्री सौर कृषी पंप योजनेच्या'' बाबतीत खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने सत्य आहेत ?

a. महाराष्ट्र सरकारने ही योजना 2021-22 मध्ये सुरू केली.

b. या योजनेचा मुख्य उद्देश–कृषी पंपासाठी दिवसा वीज उपलब्ध करून देणे व प्रदूषण कमी करण्यासाठी डिझेलवरील पंपाऐवजी सौर पंपाचा वापर करणे हा आहे.

c. या योजनेचा फायदा घेण्यासाठी अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमातीतील लोकांनी एकूण खर्चाच्या 10% रक्कम स्वत: भरणे आवश्यक आहे.

d. ही योजना महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी लिमिटेड मार्फत राबविली जाते.

(1) विधान a आणि b (2) विधान b आणि d

(3) विधान b, c आणि d (4) विधान a, b, c आणि d

In case of "Mukhyamantri Solar Krishi Pump Yojana" which of the following statement(s) is/are correct ?

a. Government of Maharashtra has launched this scheme in 2021-22.

b. The main objectives of this scheme is to make available the electricity to agricultural pumps during day and to decrease the pollution by using solar pump instead of diesel pumps.

c. For taking the benefit of this scheme S.C. and S.T. persons must pay 10% amount of total cost.

d. This scheme is implemented by Maharashtra State Electricity Distribution Company Limited.

(1) Statement a and b (2) Statement b and d

(3) Statement b, c and d (4) Statement a, b, c and d

---

39. महाराष्ट्र सरकारच्या 2019 च्या औद्योगीक धोरणाची उद्दिष्टे खालीलपैकी कोणती आहेत ?

a. व्यावसायिक पर्यावरण निर्माण करून औद्योगिक गुंतवणूक वाढविणे.

b. राज्यामध्ये मोठ्या उद्योगधंद्यांचा विकास घडवून आणून रोजगारनिर्मितीचे प्रमाण वाढविणे.

c. सर्वसमावेशक, संतुलित आणि शाश्वत विकास घडवून आणणे.

(1) a आणि b (2) b आणि c

(3) a आणि c (4) a, b आणि c

Which of the following are objectives of Maharashtra's Industrial Policy 2019 ?

a. To increase industrial investment by creating business environment.

b. To increase the proportion of employment generation in state by the development of large scale industries.

c. To bring about inclusive, balanced and sustainable development.

(1) a and b (2) b and c

(3) a and c (4) a, b and c

---

40. खालील विधाने विचारात घ्या व योग्य पर्याय निवडा.

a. 2022-23 दरम्यान ई–नाम पोर्टलमध्ये महाराष्ट्रातील 118 एपीएमसीस् समाविष्ट आहेत.

b. 2022-23 दरम्यान, 77 एपीएमसीस् मध्ये ऑनलाईन गेट एन्ट्री, ई–लिलाव सुरू करण्यात आले आहे.

(1) फक्त b योग्य आहे

(2) दोन्ही a आणि b योग्य आहेत

(3) फक्त a योग्य आहे

(4) वरीलपैकी कोणतेही योग्य नाही

Consider the following statements and choose correct option.

a. During 2022-23, 118 APMCs in the Maharashtra have been included under e-NAM Portal.

b. During 2022-23, online gate entry, e-auction have been started in 77 APMCs.

(1) Only b is correct

(2) Both a and b are correct

(3) Only a is correct

(4) None of the above are correct

कच्च्या कामासाठी जागा / **SPACE FOR ROUGH WORK**

41. खालील घटकांच्या बाबतीत महाराष्ट्राची भारताशी तुलना करून सत्य विधाने ओळखा.

a. 2019 – 20 मध्ये महाराष्ट्रात स्थूल पिकाखालील क्षेत्राचे प्रमाण भारताच्या स्थूल पिकाखालील क्षेत्राच्या 11.2% इतके होते.

b. 2011 च्या जणगणनेनुसार भारताच्या एकूण लोकसंख्येच्या 7.3% लोकसंख्या महाराष्ट्रात होती.

c. 2021 मध्ये भारतातील एकूण वनाखालील क्षेत्राच्या 8% क्षेत्र महाराष्ट्रात आहे.

d. 2021 – 22 मध्ये भारतात निर्माण होणाऱ्या एकूण वीजनिर्मितीपैकी 8.9% वीज महाराष्ट्रात निर्माण झाली.

(1) विधान a, b आणि d (2) विधान b, c आणि d

(3) विधान a, c आणि d (4) विधान a, b, c आणि d

Compare the Maharashtra with India on the basis of following factors and find out the true statements.

a. In 2019 – 20 the proportion of Maharashtra's Gross cropped area was 11.2% to Indias gross cropped area.

b. As per 2011 census, India's 7.3% population was lives in Maharashtra.

c. In 2021, out of India's total forest area 8% area in Maharashtra.

d. In 2021 – 22, out of India's total electricity generation 8.9% electricity was generated in Maharashtra.

(1) Statement a, b and d (2) Statement b, c and d

(3) Statement a, c and d (4) Statement a, b, c and d

---

42. खालीलपैकी प्रादेशिक असमतोलाचे निदर्शक कोणते ?

a. निव्वळ राज्यांतर्गत उत्पादन.

b. राज्यातील लोकांचे दरडोई उत्पन्न.

c. दरडोई विजेचा वापर.

d. प्रति 1000 व्यक्तींमागे नोंदणीकृत वाहनांची संख्या.

(1) पर्याय b आणि a (2) पर्याय a, b आणि c

(3) पर्याय b आणि c (4) पर्याय a, b, c आणि d

Which of the following are indicators of Regional Imbalance ?

a. Net State Domestic Product.

b. Per Capita Income of the people in State.

c. Per Capita Consumption of Electricity.

d. Registered vehicles per 1000 persons.

(1) Option b and a (2) Option a, b and c

(3) Option b and c (4) Option a, b, c and d

43. भारत निर्माण कार्यक्रम, 2005 मध्ये खालीलपैकी कोणत्या पायाभूत सुविधांवर भर देण्यात आला ?

a. ग्रामीण रस्ते व जलसिंचन.
b. ग्रामीण घरे.
c. ग्रामीण पाणीपुरवठा.
d. शहरी विद्युतीकरण आणि टेलिफोन.

(1) a आणि d (2) a, b आणि c
(3) b, c आणि d (4) a, b, c आणि d

In Bharat Nirman Programme, 2005 which of the following infrastructural facilities were given more weightage ?

a. Rural Roads and Irrigation.
b. Rural Housing.
c. Rural water supply.
d. Urban Electrification and Telephones.

(1) a and d (2) a, b and c
(3) b, c and d (4) a, b, c and d

---

44. 1995 मध्ये मँचेस्टर येथे झालेल्या आंतरराष्ट्रीय सहकारी संघटनेच्या परिषदेत खालीलपैकी कोणती सहकाराची तत्वे सुचविली होती ?

a. सहकारांतर्गत सहकार.
b. समाजा बद्दलचे कर्तव्य.
c. राजकीय आणि धार्मिक तटस्थता.
d. रोखीचे व्यवहार.

(1) a आणि b (2) a आणि c (3) b आणि c (4) c आणि d

Which of the following principles of Cooperation were suggested by International Cooperative Alliance Council held at Manchester in 1995 ?

a. Cooperation among Cooperatives.
b. Concern for Community.
c. Political and Religious Neutrality.
d. Cash Trading.

(1) a and b (2) a and c (3) b and c (4) c and d

---

45. प्रमुख अन्नधान्य उत्पादक राज्यांमध्ये 2021 – 22 या वर्षातील अन्नधान्य उत्पादनानुसार खालील राज्यांची त्यांच्या क्रमवारीनुसार जुळवाजुळव करा.

	राज्य		क्रमवारी
a.	पंजाब	i.	पहिली
b.	राजस्थान	ii.	दुसरी
c.	मध्यप्रदेश	iii.	तीसरी
d.	उत्तरप्रदेश	iv.	चौथी

	a	b	c	d
(1)	iv	iii	i	ii
(2)	ii	i	iv	iii
(3)	ii	iii	i	iv
(4)	iii	iv	ii	i

Match the following major food grain producing states as per their ranks according to Food grain production in the year of 2021 – 22.

	State		Rank
a.	Punjab	i.	First
b.	Rajasthan	ii.	Second
c.	Madhya Pradesh	iii.	Third
d.	Uttar Pradesh	iv.	Fourth

	a	b	c	d
(1)	iv	iii	i	ii
(2)	ii	i	iv	iii
(3)	ii	iii	i	iv
(4)	iii	iv	ii	i

---

46. सहकारी शिक्षण आणि प्रशिक्षण देणाऱ्या खालीलपैकी कोणत्या संस्थाची दीर्घरूपे बरोबर आहेत ?

a. VAMNICOM – Vaikunth Mehta National Institute of Co-operative Management.
b. NCCIT – National Council of Co-operative Institutes.
c. PDVVPICOM – Padmbhushan Dr. Vitthalrao Vikhe Patil Institute of Co-operative Management.

(1) a, b आणि c (2) a आणि c (3) b आणि c (4) फक्त a

Which of the following Co-operative education and training institution's full forms are correct ?

a. VAMNICOM – Vaikunth Mehta National Institute of co-operative Management.
b. NCCIT – National Council of Co-operative Institutes.
c. PDVVPICOM – Padmbhushan Dr. Vitthalrao Vikhe Patil Institute of Co-operative Management.

(1) a, b and c (2) a and c (3) b and c (4) Only a

47. खालील विधाने विचारात घ्या व योग्य पर्याय निवडा.
   a. दि. 31 मार्च 2022 रोजी महाराष्ट्रात 175 नोंदणीकृत सहकारी साखर कारखाने होते.
   b. दि. 31 मार्च 2022 रोजी महाराष्ट्रात 20,897 प्राथमिक कृषी पत पुरवठा सहकारी संस्था होत्या.
   (1) केवळ a योग्य आहे (2) केवळ b योग्य आहे
   (3) दोन्ही a आणि b योग्य आहेत (4) वरीलपैकी कोणतेही योग्य नाही

   Consider the following statements and choose correct option.
   a. As on 31st March 2022 there were 175 registered co-operative sugar factories in the Maharashtra.
   b. As on 31st March 2022 there were 20,897 primary agricultural co-operative credit societies in the Maharashtra.
   (1) Only a is correct (2) Only b is correct
   (3) Both a and b are correct (4) None of the above are correct

---

48. __________ येथे सहकारी व्यवस्थापनाच्या प्रादेशिक संस्था स्थित आहेत.
   a. पुणे
   b. पाटणा
   c. मुंबई
   d. बेंगळुरू
   (1) a आणि b (2) b आणि d (3) a आणि c (4) a आणि d

   Regional Institutes of co-operative management are located at __________
   a. Pune
   b. Patna
   c. Mumbai
   d. Bengaluru
   (1) a and b (2) b and d (3) a and c (4) a and d

---

49. महाराष्ट्र इलेक्ट्रीक/विद्युत वाहन प्रोत्साहन धोरणाबद्दल खालील विधाने विचारात घ्या.
   a. याची घोषणा फेब्रुवारी 2018 मध्ये करण्यात आली.
   b. सुधारीत महाराष्ट्र इलेक्ट्रीक/विद्युत वाहन प्रोत्साहन धोरण सन 2022 मध्ये जाहीर करण्यात आले.
   (1) फक्त a बरोबर (2) फक्त b बरोबर
   (3) a आणि b दोन्ही बरोबर (4) a आणि b दोन्ही बरोबर नाही

   Consider the following statements about the Maharashtra Electric Vehicle Incentive Policy.
   a. It was announced in February 2018.
   b. The revised Maharashtra Electric Vehicle Policy was announced in year 2022.
   (1) Only a is correct (2) Only b is correct
   (3) Both a and b are correct (4) Neither a nor b is correct

---

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

50. त्रैवार्षिक सरासरी (2018 – 19 ते 2020 – 21) दरम्यान एकूण तृणधान्यांच्या प्रति हेक्टर उत्पन्नाच्या (किलोग्रॅम) संदर्भात खालील राज्यांची चढत्या क्रमाने मांडणी करा.

a. हरियाणा
b. आंध्रप्रदेश
c. पंजाब
d. महाराष्ट्र

(1) a, b, c, d (2) b, c, d, a
(3) d, a, b, c (4) d, b, a, c

Arrange the following states in ascending order in context of yield Per hectare (Kilogram) of total Cereals during triennial average (2018 – 19 to 2020 – 21) :

a. Haryana
b. Andhra Pradesh
c. Punjab
d. Maharashtra

(1) a, b, c, d (2) b, c, d, a
(3) d, a, b, c (4) d, b, a, c

---

51. खालील विधाने विचारात घ्या.

a. भारत शासनामार्फत 2005 – 06 मध्ये राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियानाची सुरवात करण्यात आली.
b. 2015 – 16 पासून महाराष्ट्रातील 34 जिल्ह्यांत एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान राबविण्यात येत आहे.

(1) दोन्ही a आणि b योग्य आहेत (2) फक्त b योग्य आहे
(3) फक्त a योग्य आहे (4) वरीलपैकी कोणतेही योग्य नाही

Consider the following statement.

a. National Horticulture Mission was launched by Government of India in 2005 – 06.
b. From 2015 – 16, the mission for Integrated Development of Horticulture is implemented in 34 districts of Maharashtra.

(1) Both a and b are correct (2) Only b is correct
(3) Only a is correct (4) None of the above are correct

52. खालील विधाने विचारात घ्या.

a. सुधारित व्याज सबव्हेंशन योजना ही शेतकऱ्यांना अनुदानित व्याज दरात दीर्घकालीन पत पुरवठा करते.

b. या योजनेंतर्गत जर एखाद्या शेतकऱ्याने वेळेवर कर्जाची परतफेड केली तर त्याला वार्षिक 4 टक्के दराने कर्ज मिळते.

(1) केवळ a योग्य आहे

(2) केवळ b योग्य आहे

(3) दोन्ही a आणि b योग्य आहेत

(4) वरीलपैकी कोणतेही योग्य नाही

Consider the following statement.

a. Modified Interest Subvention Scheme provides long-term credit to farmer at subsidised interest rates.

b. Under this scheme if a farmer repays his loan on time, he gets credit at 4 percent per annum.

(1) Only a is correct

(2) Only b is correct

(3) Both a and b are correct

(4) None of the above are correct

---

53. गोपाल रत्न पुरस्कार ____________ साठी दिला जातो.

a. सर्वोत्तम ए आय तंत्रज्ञ.

b. सर्वोत्तम डेअरी शेतकरी.

c. सर्वोत्तम दूध उत्पादक कंपनी.

d. सर्वोत्तम सहकारी डेअरी.

(1) a, b आणि d

(2) b, c आणि d

(3) a आणि b

(4) वरीलपैकी सर्व

Gopal Ratna Award is given for ____________

a. Best AI technician.

b. Best dairy Farmer.

c. Best Milk Produce Company.

d. Best Dairy Cooperative.

(1) a, b and d

(2) b, c and d

(3) a and b

(4) All of the above

---

54. प्रमुख ज्वारी उत्पादक राज्यांमध्ये 2021 – 22 या वर्षातील ज्वारी उत्पादकता (दर हेक्टरी कि.ग्रॅ. मध्ये) नुसार खालील राज्यांची त्यांच्या क्रमवारीनुसार जोड्या लावा.

	राज्य		क्रमवारी
a.	उत्तरप्रदेश	i.	पहिली
b.	तेलंगणा	ii.	दुसरी
c.	मध्यप्रदेश	iii.	तीसरी
d.	आंध्रप्रदेश	iv.	चौथी

	a	b	c	d
(1)	iv	iii	i	ii
(2)	ii	i	iv	iii
(3)	ii	iii	i	iv
(4)	iii	iv	ii	i

Match the following major Jowar producing states as per their ranks according to Jowar productivity (in kg. per hectare) during the year 2021 – 22.

	States		Rank
a.	Uttar Pradesh	i.	First
b.	Telangana	ii.	Second
c.	Madhya Pradesh	iii.	Third
d.	Andhra Pradesh	iv.	Fourth

	a	b	c	d
(1)	iv	iii	i	ii
(2)	ii	i	iv	iii
(3)	ii	iii	i	iv
(4)	iii	iv	ii	i

55. भारतीय शेतमाल किंमत धोरणाची उद्धिष्टे खालीलपैकी कोणती आहेत ?

a. कृषी क्षेत्रात बाजार वाढावा निर्माण करणे.
b. शेतमाल किंमतवाढीच्या काळात उत्पादकांचे संरक्षण करणे.
c. शेतकऱ्यांना किमान उत्पन्न मिळवून देण्याची हमी देणे.
d. कृषी क्षेत्रात नवीन तंत्रज्ञानाच्या वापरास उत्तेजन देणे.

(1) विधान a, c आणि d
(2) विधान b, c आणि d
(3) विधान a, b आणि c
(4) विधान a, b, c आणि d

Which of the following are objectives of Indian agricultural price policy ?

a. To create marketable surplus in agricultural sector.
b. To protect the producers in period of increasing agricultural product prices.
c. To provide the guarantee of minimum income to farmers.
d. To give incentives for using new technology in agricultural sector.

(1) Statement a, c and d
(2) Statement b, c and d
(3) Statement a, b and c
(4) Statement a, b, c and d

56. महाराष्ट्रातील सहकारी कायद्यांबाबत खालील विधाने विचारात घ्या व योग्य पर्याय निवडा.

a. महाराष्ट्र सावकारी (नियमन) कायदा 2013.

b. महाराष्ट्र सहकारी दुग्ध संस्था कायदा 1960.

(1) फक्त a बरोबर

(2) फक्त b बरोबर

(3) a आणि b दोन्ही बरोबर

(4) a आणि b दोन्ही बरोबर नाही

Consider the following statements about the Cooperative Acts in Maharashtra and choose the correct option.

a. Maharashtra Money-lending (Regulation) Act, 2013.

b. The Maharashtra Co-operative Dairy Societies Act, 1960.

(1) Only a is correct

(2) Only b is correct

(3) Both a and b are correct

(4) Neither a nor b is correct

---

57. सहकारी संस्थांच्या निबंधकाच्या बाबतीत खालीलपैकी सत्य विधाने ओळखा.

a. सहकार निबंधकाच्या कार्याची व्याप्ती वाढलामुळे जून 1991 पासून सहकार निबंधकाचे पदनाम सहकारी संस्था आयुक्त व निबंधक असे विस्तारण्यात आले.

b. महाराष्ट्रातील सर्व सहकारी संस्थावर सहकार आयुक्त व निबंधक महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे नियंत्रण असते.

c. सहकार आयुक्त व निबंधकाची नेमणूक केंद्र सरकारद्वारे केली जाते.

d. महाराष्ट्रात एकूण 9 विभागीय सहनिबंधक नियुक्त केले जातात.

(1) विधान a आणि d
(2) विधान b, c आणि d
(3) विधान b आणि d
(4) विधान a, b, c आणि d

Which of the following statements are correct in case of registrar of co-operative societies ?

a. Due to increase in the duties of co-operative registrar the designation of co-operative registrar was extended as commissioner and registrar of co-operative societies from June, 1991.

b. All co-operative societies in Maharashtra comes under the control of state commissioner and registrar of co-operative, Maharashtra state, Pune.

c. Co-operative commissioner and registrar is appointed by central government.

d. In Maharashtra total 9 divisional joint registrar are appointed.

(1) Statement a and d
(2) Statement b, c and d
(3) Statement b and d
(4) Statement a, b, c and d

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

58. 1990 च्या कालखंडात औद्योगिक क्षेत्राची कामगिरी असमाधानकारक असण्याची कारणे ______ हि आहेत.

a. मंदगती गुंतवणूक
b. बाह्य स्पर्धेचे आव्हान
c. पायाभूत सुविधाचा अभाव
d. ग्राहकांच्या मागणीतील विरोधाभास

(1) a आणि b (2) a, c आणि d (3) a, b, c आणि d (4) b आणि d

__________ are the causes of unsatisfactory industrial performance in 1990's.

a. Slowdown in Investment
b. Exposure of external competition
c. Infrastructural constraints
d. Contraction in consumer demand

(1) a and b (2) a, c and d (3) a, b, c and d (4) b and d

---

59. 1991 च्या औद्योगिक धोरणानुसार विदेशी गुंतवणूकीची __________ आवश्यकता आहे.

a. आधुनिकीकरणासाठी
b. निर्यातवाढीसाठी व कर्जफेडीसाठी
c. औद्योगिक विकासासाठी
d. तंत्रज्ञान सुधारणासाठी

(1) a आणि c ही विधाने बरोबर आहेत
(2) a, b आणि c ही विधाने बरोबर आहेत
(3) d हे विधान बरोबर आहे
(4) a, c आणि d ही विधाने बरोबर आहेत

According to Industrial Policy 1991, the Foreign Investment is essential for

a. Modernisation
b. Growing exports and Repaying loan
c. Industrial Development
d. Technology upgrading

(1) a and c these statements are correct
(2) a, b and c these statements are correct
(3) d statement is correct
(4) a, c and d these statements are correct

60. **विधान I** : "बी.बी. महाजन समितीने भारतातील साखर उद्योगासंबधीच्या आपल्या शिफारशीसह समितीचा अहवाल एप्रिल 1998 मध्ये भारत सरकारला सादर केला".

विधान II : "डी.व्ही.कपूर समितीने पेट्रो-केमिकल्स उद्योगासंबधीच्या शिफारशीसह आपला अहवाल 1986 साली भारत सरकारकडे सूपूर्त केला".

(1) फक्त I योग्य आहे
(2) फक्त II योग्य आहे
(3) I आणि II दोन्हीही अयोग्य आहेत
(4) I आणि II दोन्हीही योग्य आहेत

Statement I : "B. B. Mahajan committee submitted to the Govt. of India, its reports in April 1998 with their recommendations for sugar industry in India".

Statement II : "D. V. Kapur committee submitted their reports in 1986 to the Govt. of India, with their recommendations for petro-chemical Industry in India".

(1) Only I is correct
(2) Only II is correct
(3) I and II both are incorrect
(4) I and II both are correct

---

61. खालील विधाने विचारात घ्या.

a. महाराष्ट्र शासनाने मार्च 2021 मध्ये कारवां (कॅरॅव्हन) पर्यटन धोरण मंजूर केले.

b. कारवां (कॅरॅव्हन) पर्यटन धोरण 2021 अंतर्गत स्कूबा डायव्हिंग, वॉटर रैपलिंग आणि ट्रेकिंग यांचा समावेश होतो.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त ?

(1) फक्त b बरोबर आहे
(2) फक्त a बरोबर आहे
(3) दोन्ही a आणि b बरोबर आहेत
(4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Consider the following statements.

a. Government of Maharashtra approved Caravan Tourism Policy in March 2021.

b. Caravan Tourism Policy 2021 covers scuba diving, water rappling and trekking.

Which of the statement/s given above is/are correct ?

(1) Only b is correct
(2) Only a is correct
(3) Both a and b are correct
(4) None of the above

---

62. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ?

a. प्रतीभुती बाजाराशी संबंधीत सर्व मध्यस्थ सेबीद्वारे नियमीत केले जातात.

b. भारतीय प्रतीभुती आणि विनिमय मंडळाची स्थापना 1988 मध्ये झाली.

c. चक्रवर्ती समितीच्या शिफारशीवर सेबीला 1992 मध्ये वैधानिक मान्यता देण्यात आली.

(1) फक्त a विधान
(2) फक्त a आणि b विधाने
(3) a, b आणि c विधाने
(4) फक्त c विधान

Which of the following statement/statements is/are correct ?

a. All intermediaries associated with the securities market are regulated by SEBI.

b. The securities and exchange board of India was set up in 1988.

c. SEBI was given statutory recognition in 1992 on recommendation of the Chakravarty committee.

(1) Only a statement
(2) Only a and b statements
(3) a, b and c statements
(4) Only c statement

---

63. नरसिंहम समितीच्या (1991) शिफारसीचे हेतू ________ होते.

a. परिचालन लवचिकतेचे प्रमाण निश्चित करणे.

b. सार्वजनिक बँकांना निर्णय प्रक्रियेमधील अंतर्गत स्वायत्तता निश्चित करणे.

c. बँकेतील व्यावसायिकता मोठ्या प्रमाणात निश्चित करणे.

d. वरीलपैकी सर्व.

(1) फक्त a (2) a आणि b (3) फक्त c (4) फक्त d

The Narasimham Committee (1991) recommendations were aimed at

a. Ensuring a degree of operational flexibility.

b. Ensuring internal autonomy for the public banks in their decision making process.

c. Ensuring greater degree of professionalism in banking operations.

d. All of the above.

(1) only a (2) a and b (3) only c (4) only d

---

64. खालील विधाने विचारात घ्या.

a. 2018 मध्ये आरबीआयने स्थायी ठेव सुविधा सुरू केली.

b. बँकेच्या सुट्ट्या वगळता आठवड्यातील सर्व दिवस स्थायी ठेव सुविधा उपलब्ध असेल.

c. स्थायी ठेव सुविधा ही लवचिक दर रिव्हर्स रेपोच्या ऐवजी असेल.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने चूक आहे/त ?

(1) फक्त a आणि b चूक आहेत
(2) फक्त a आणि c चूक आहेत
(3) फक्त a चूक आहे
(4) फक्त b आणि c चूक आहेत

Consider the following statements.

a. In 2018, the RBI has introduced the Standing Deposit Facility.

b. The Standing Deposit Facility will be available on all days of the week except bank holidays.

c. The Standing Deposit Facility will replace the flexible rate reverse repo.

Which of the statement/s given above is/are incorrect ?

(1) Only a and b are incorrect
(2) Only a and c are incorrect
(3) Only a is incorrect
(4) Only b and c are incorrect

---

65. "अनुदान योजना, ह्या स्टिरॉईड सारख्याच असतात, आळशी डॉक्टरांना त्यांच्या अज्ञानी रुग्णांना स्टिरॉईडचा डोस द्यायला आवडते. स्टिरॉईडमुळे काही काळ बरे वाटते. रुग्णाला त्वरीत आराम मिळतो, परंतु हा रुग्णाचा आजार कायम बरा करण्याचा उपाय नाही" हे विधान खालीलपैकी कुणी केलेले आहे ?

(1) राम जेठमलानी
(2) किशोर जेठनंदानी
(3) डॉ. मनमोहन सिंह
(4) पी. चिदम्बरम्

"Subsidies are akin to steroids as prescriptions. Lazy doctors like to administer to their ignorant patients a dose of steroids to remedy the proximate cause of illness. Steroids provide quick relief but don't promise an enduring cure". This statement is quoted by whom ?

(1) Ram Jethmalani
(2) Kishore Jethnandani
(3) Dr. Manmohan Singh
(4) P. Chidambaram

---

66. पायाभूत सुविधांमध्ये __________ हा या क्षेत्रातील गुंतवणुकीचा एक महत्वाचा स्रोत आहे.

(1) मर्यादित भागीदारी
(2) सामान्य भागीदारी
(3) सार्वजनिक खाजगी भागीदारी
(4) मर्यादित दायित्व भागीदारी

__________ in infrastructure has been an important source of investment in the sector.

(1) Limited Partnership
(2) General Partnership
(3) Public Private Partnership
(4) Limited Liability Partnership

---

67. 10 व्या पंचवार्षिक योजनेनुसार भारतातील खालीलपैकी __________ राज्यामध्ये 100% खेड्याचे विद्युतीकरण झालेले नाही.

(1) आसाम, ओरीसा, उत्तरप्रदेश, महाराष्ट्र
(2) उत्तरप्रदेश, मध्यप्रदेश, राज्यस्थान, गोवा
(3) गुजरात, आसाम, राज्यस्थान, उत्तरप्रदेश
(4) राज्यस्थान, मध्यप्रदेश, आसाम, ओरीसा

According to 10th Five Year Plan in __________ States in the India, villages are not 100% electrified.

(1) Assam, Orissa, Uttar Pradesh, Maharashtra
(2) Uttar Pradesh, Madhya Pradesh, Rajasthan, Goa
(3) Gujarat, Assam, Rajasthan, Uttar Pradesh
(4) Rajasthan, Madhya Pradesh, Assam, Orissa

---

68. भारतात __________ या ठिकाणी चार प्रमुख जहाज बांधणी केंद्र आहेत.

(1) कोलकत्ता, मुंबई, कोचीन, विशाखापट्टनम्
(2) विशाखापट्टनम्, गोवा, पोरबंदर, कोचीन
(3) गोवा, मुंबई, भरुच, चेन्नई
(4) मुंबई, विशाखापट्टनम, रायपूर, कोची

India has four major ship-building yard located at

(1) Kolkatta, Mumbai, Cochin, Vishakhapatanam
(2) Vishakhapatanam, Goa, Porbandar, Cochin
(3) Goa, Mumbai, Bharuch, Chennai
(4) Mumbai, Vishakhapatanam, Raipur, Kochi

69. खालील विधाने विचारात घ्या.

a. आर्थिक दृष्ट्या अव्यवहार्य परंतु सामाजिक/आर्थिक दृष्ट्या गरजेच्या पीपीपी प्रकल्पांसाठी आर्थिक सहाय्य देण्यासाठी भारत सरकारने व्यवहार्यता अंतर निधी योजना सुरू केली.

b. प्रकल्प खर्चाच्या 20 टक्क्यांपर्यंत स्वस्त कर्ज म्हणून व्यवहार्यता अंतर निधी योजने अंतर्गत निधी दिला जातो.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने योग्य आहे/त ?

(1) केवळ a योग्य आहे
(2) केवळ b योग्य आहे
(3) दोन्ही a आणि b योग्य आहेत
(4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Consider the following statements.

a. The Government of India has launched the viability gap funding scheme for providing financial assistance to financially unviable but socially/economically desirable PPP projects.

b. Upto 20 percent of project cost is funded under viability gap funding scheme as a cheap loan.

Which of the statement/s given above is/are correct ?

(1) Only a is correct
(2) Only b is correct
(3) Both a and b are correct
(4) None of the above

---

70. ___________ यांच्या अध्यक्षते खालील बँकींग क्षेत्रातील सुधारणा समितीने आपला अहवाल भारत सरकारच्या अर्थमंत्रालयास ___________मध्ये सादर केला.

(1) एम. नरसिम्हण , एप्रिल 1998
(2) डी. एम. नाचणे, 2004 – 2005
(3) एम. नरसिम्हण, ऑगस्ट 1998
(4) संसदीय लेखलेखा समिती, सप्टेंबर 2016

Committee on Banking Sector's Reform's under the chairmanship of ___________ has submitted their reports to the ministry of finance, Government of India, in ___________

(1) M. Narasimhan, April 1998
(2) D. M. Nachane, 2004 – 2005
(3) M. Narasimhan, August 1998
(4) Parliamentary Accounts Committee, September 2016

---

71. भारत सरकारच्या डीबीटी (DBT) योजने संदर्भात ____________ हे विधान/विधाने योग्य आहे/आहेत.

a. डीबीटी योजना भारत सरकारने सन् 2015 मध्ये सुरू केली.

b. 'पहल' सारख्या योजनेत डीबीटीने आशादायी परिणाम दाखवले आहेत.

c. डीबीटी योजनेचे मुख्य निधी स्रोत परदेशी मदत आहेत.

(1) विधान c बरोबर आहे

(2) विधान a व b बरोबर आहे

(3) विधान b बरोबर आहे

(4) विधान a बरोबर आहे

____________ is/are correct statement/statements in reference to DBT scheme (method) of Government of India.

a. DBT launched by the Government of India in the year 2015.

b. DBT has shown promising results in scheme like Pahal.

c. DBT scheme's main funding sources are foreign aid.

(1) Statement c is correct

(2) Statement a and b are correct

(3) Statement b is correct

(4) Statement a is correct

---

72. 1950 मध्ये कोहलीन क्लर्क यांनी केलेल्या अंदाजानुसार चीन, भारत आणि पाकिस्तान या देशांनी त्यांच्या वाढत्या श्रमशक्तीला सामावुन घेण्यासाठी आणि त्यांच्या पुर्वीच्या उत्पादकतेचा दर वाढविण्यासाठी राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या ____________% बचत करण्याचा इशारा दिला होता.

(1) 15.5 (2) 12.00

(3) 40.50 (4) 12.5

In 1950, Colin Clark estimating the capital needs of China, India and Pakistan pointed out that they must save __________ percent of the National Income to absorb the increasing labour force and the past rate of increase in Productivity.

(1) 15.5 (2) 12.00

(3) 40.50 (4) 12.5

73. बँकेतर वित्तीय संस्था व त्यांचे स्थापनावर्ष खाली देण्यात आले आहे. जोड्या जुळवा.

स्तंभ – I		स्तंभ – II	
a.	आयसीआयसीआय (ICICI)	i.	जूलै 1948
b.	आयडीबीआय (IDBI)	ii.	एप्रिल 1990
c.	एसआयडीबीआय (SIDBI)	iii.	जानेवारी 1955
d.	आयएफसीआय (IFCI)	iv.	जूलै 1964

	a	b	c	d
(1)	i	iii	iv	ii
(2)	iii	iv	ii	i
(3)	iv	ii	i	iii
(4)	ii	i	iii	iv

Non-banking financial institutions and their establishment year are given below. Match the pairs.

Unit – I		Unit – II	
a.	ICICI	i.	July 1948
b.	IDBI	ii.	April 1990
c.	SIDBI	iii.	January 1955
d.	IFCI	iv.	July 1964

	a	b	c	d
(1)	i	iii	iv	ii
(2)	iii	iv	ii	i
(3)	iv	ii	i	iii
(4)	ii	i	iii	iv

---

74. **कथन I** : "जानेवारी 2001 मध्ये भारत सरकारने देशांतर्गत जल वाहतूक धोरणाला मान्यता दिली".

कथन II : "रेल्वे आणि रस्ते वाहतूक हे एकमेकांना पूरक असतात".

(1) कथन I असत्य आहे
(2) कथन II असत्य आहे
(3) कथन I आणि II, दोन्हीही असत्य आहेत
(4) कथन I आणि II, दोन्हीही सत्य आहेत

Statement I : "The Inland Water Transport Policy was approved by the Government of India in January 2001".

Statement II : "Railway and Road Transport are complementary to each-other".

(1) Statement I is false
(2) Statement II is false
(3) Statement I and II, both are false
(4) Statement I and II, both are true

---

75. लक्झरी पर्यटन रेल्वे आणि त्या सुरू होण्याचे वर्ष खाली देण्यात आले आहेत. जोड्या जुळवा.

स्तंभ – I	स्तंभ – II
a. महाराजा एक्सप्रेस	i. 2008
b. गोल्डन चारीओट	ii. 2007
c. पॅलेस ऑन व्हील	iii. 2010
d. डेक्कन ओडीशी	iv. 1982

	a	b	c	d
(1)	ii	iv	i	iii
(2)	iii	i	iv	ii
(3)	iv	iii	i	ii
(4)	iv	ii	iii	i

Luxury Tourist Train's and their launching year are given below. Match the pairs.

Unit – I	Unit – II
a. Maharaja Express	i. 2008
b. Golden Chariot	ii. 2007
c. Palace on Wheel	iii. 2010
d. Deccan Odyssey	iv. 1982

	a	b	c	d
(1)	ii	iv	i	iii
(2)	iii	i	iv	ii
(3)	iv	iii	i	ii
(4)	iv	ii	iii	i

76. मुंबई-नागपूर समृद्धी कॉरिडॉर _______ मधून जातो.

(1) 24 जिल्हे, 26 तालुके आणि 392 खेडी

(2) 10 जिल्हे, 30 तालुके आणि 420 खेडी

(3) 24 जिल्हे, 36 तालुके आणि 354 खेडी

(4) 10 जिल्हे, 30 तालुके आणि 354 खेडी

Mumbai-Nagpur Samruddhi Mahamarg goes through the

(1) 24 Districts, 26 Talukas and 392 Villages

(2) 10 Districts, 30 Talukas and 420 Villages

(3) 24 Districts, 36 Talukas and 354 Villages

(4) 10 Districts, 30 Talukas and 354 Villages

77. प्रमुख बंदर प्राधिकरण कायदा 2021 _______ रोजी अधिसूचित करण्यात आला.

(1) 18 एप्रिल 2021
(2) 18 सप्टेंबर 2021
(3) 18 फेब्रुवारी 2021
(4) 18 डिसेंबर 2021

The Major Port Authorities Act, 2021 was notified on

(1) 18 April 2021
(2) 18 September 2021
(3) 18 February 2021
(4) 18 December 2021

---

78. भारताने हळदीवरील पेटंटची लढाई जिंकली तेव्हा _______ हे CSIR चे महासंचालक होते.

(1) प्रा. एस. के. जोशी
(2) डॉ. वंदना शिवा
(3) डॉ. आर.ए. माशलेकर
(4) डॉ. एम. ओ. गर्ग

_______ was the Director General of CSIR when India won the battle for Patent on Haldi (Turmeric).

(1) Prof. S.K. Joshi
(2) Dr. Vandana Shiva
(3) Dr. R.A. Mashelkar
(4) Dr. M. O. Garg

---

79. निर्यात प्रोत्साहनासाठी भारतीय निर्यातदारांना भारत सरकार कडून _______ हे प्रोत्साहन दिले जाते.

a. रोख मदत.
b. कर प्रतिग्रह.
c. आयात लाभ.

(1) फक्त a
(2) फक्त c
(3) फक्त b आणि c
(4) वरील सर्व

For purpose of export promotion the incentives offered to the Indian exporters by the Government of India are as

a. Cash Assistance.
b. Duty Drawbacks.
c. Import entitlement.

(1) Only a
(2) Only c
(3) Only b and c
(4) All the above

---

80. __________ हे/ही बहुराष्ट्रीय कंपन्यांच्या वाढीचे कारण/कारणे नाही/नाहीत.

a. विपणन श्रेष्ठत्व/उत्कृष्टता

b. भाषा श्रेष्ठत्व/उत्कृष्टता

c. वित्तीय श्रेष्ठत्व/उत्कृष्टता

d. तांत्रिक श्रेष्ठत्व/उत्कृष्टता

(1) a आणि c (2) b

(3) b आणि d (4) वरील सर्व

__________ is/are not correct reason/s for the growth of MNCs.

a. Marketing superiorities

b. Language superiorities

c. Financial superiorities

d. Technological superiorities

(1) a and c (2) b

(3) b and d (4) All above

---

81. **कथन I** : "सन् 2016 – 2017 मध्ये भारताच्या निर्यातीमध्ये अभियांत्रिकी वस्तुंनी प्रथम स्थान पटकाविले".

कथन II : "एकूण निर्यात उत्पन्नाच्या जवळपास 3/4 हिस्सा उत्पादीत वस्तुच्या निर्यातीचा होता".

(1) कथन I आणि II दोन्हीही सत्य आहेत

(2) फक्त कथन I सत्य आहे

(3) फक्त कथन II सत्य आहे

(4) कथन I आणि II दोन्हीही असत्य आहेत

Statement I : "Engineering goods occupied the first place in the India's export earning in 2016 – 2017".

Statement II : "Export of manufactured products accounted for almost 3/4 of total exports earnings".

(1) Statement I and II, both are true (2) Only statement I is true

(3) Only statement II is true (4) Statement I and II, both are false

---

82. अवमूल्यन दिनांक व अवमूल्यनाची टक्केवारी खाली देण्यात आली आहे. जोड्या जुळवा.

स्तंभ – I		स्तंभ – II	
a.	26 सप्टेंबर 1949	i.	9.5%
b.	6 जून 1966	ii.	30.5%
c.	1 जूलै 1991	iii.	2.00%
d.	15 जूलै 1991	iv.	36.5%

	a	b	c	d
(1)	ii	iv	i	iii
(2)	iii	ii	iv	i
(3)	i	iii	ii	iv
(4)	iv	i	iii	ii

Date of devaluation and percentage of devaluation are given below. Match the pairs.

Unit – I		Unit – II	
a.	26th September 1949	i.	9.5%
b.	6th June 1966	ii.	30.5%
c.	1st July 1991	iii.	2.00%
d.	15th July 1991	iv.	36.5%

	a	b	c	d
(1)	ii	iv	i	iii
(2)	iii	ii	iv	i
(3)	i	iii	ii	iv
(4)	iv	i	iii	ii

83. **कथन I** : "चालु महसुलातुन द्याव्या लागणाऱ्या व्याजामुळे सार्वजनिक कर्जाचा बोजा वाढला आहे".

कथन II : "सार्वजनिक कर्जाच्या परतफेडीसाठी प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करण्यासाठी वित्तीय साधनांचा वापर केल्यामुळे खाजगी क्षेत्राला उपलब्ध होणाऱ्या निधीची कमतरता भासते".

(1) कथन I योग्य आहे
(2) कथन II योग्य आहे
(3) कथन I आणि II दोन्हीही योग्य आहेत
(4) कथन I आणि II दोन्हीही अयोग्य आहेत

Statement I : "Public debt carries burden of interest which is to be paid out of current revenue".

Statement II : "Public debt pre-empting financial resources may reduce availability of funds to the private sectors".

(1) Statement I is correct
(2) Statement II is correct
(3) Statement I and II both are correct
(4) Statement I and II both are incorrect

84. खालील जोड्यांमधून अयोग्य जोडी ओळखा.

a. 12 वा वित्त आयोग – सी. रंगराजन – 2005-2010
b. 13 वा वित्त आयोग – के. सी. पंत – 2010-2015
c. 14 वा वित्त आयोग – डॉ. वाय. व्ही. रेड्डी – 2015-2020
d. 15 वा वित्त आयोग – एन.के.सिंग – 2020-2026

(1) a आणि c (2) फक्त b (3) फक्त a (4) फक्त d

Find out incorrect pair from following.

a. 12th finance commission – C.Rangrajan – 2005-2010
b. 13th finance commission – K.C. Pant – 2010-2015
c. 14th finance commission – Dr. Y.V. Reddy – 2015-2020
d. 15th finance commission – N.K.Singh – 2020-2026

(1) a and c (2) Only b (3) Only a (4) Only d

---

85. भारतातील कामगारांसाठी ____________ ही सामाजिक सुरक्षा योजना नाही.

(1) कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी आणि संकीर्ण उपबंध कायदा, 1952
(2) राज्य कामगार विमा कायदा, 1948
(3) आजारी औद्योगिक उद्योग (कारखाने) कायदा, 1985
(4) कामगार नुकसान भरपाई कायदा, 1923

____________ is not a social security scheme for the labourer in India.

(1) Employee's Provident Fund and Miscellaneous Provision Act, 1952
(2) Employee's State Insurance Act, 1948
(3) Sick Industrial Companies Act, 1985
(4) Employees Compensation Act, 1923

---

86. **कथन I** : "1991 नंतरच्या काळातील भारतीय अर्थव्यवस्थेची वृद्धी ही सेवा क्षेत्राच्या नेतृत्वाखालील वृद्धी आहे".

कथन II : "आगामी दोन दशकामध्ये भारताला आधुनिक अर्थव्यवस्था म्हणून पुढे जायचे असेल तर औद्योगिकीकरणाची अवस्था विसरून चालणार नाही".

(1) कथन I अयोग्य आहे (2) कथन II अयोग्य आहे
(3) कथन I आणि II दोन्हीही अयोग्य आहेत (4) कथन I आणि II दोन्हीही योग्य आहेत

Statement I : "The growth of Indian Economy in the Post 1991 period has been service led growth".

Statement II : "If India is to transition to a Modern Economy in next two decades it cannot escape the Industrialisation stage".

(1) Statement I is incorrect (2) Statement II is incorrect
(3) Statement I and II both are incorrect (4) Statement I and II both are correct

---

87. खालील विधाने विचारात घ्या.

a. भारत सरकारने जुलै 2020 मध्ये नवीन उद्यम नोंदणी पोर्टल सूरू केले आहे.

b. नवीन उद्यम नोंदणी पोर्टलला नोंदणीसाठी आधार कार्ड आणी पॅन कार्ड आवश्यक नाही.

c. नवीन उद्यम नोंदणी पोर्टल अंतर्गत सूक्ष्म, लघु आणि मध्यम उद्योग म्हणून नोंदणी करण्यासाठी कोणतीही कागदपत्रे किंवा पुरावा अपलोड करण्याची आवश्यकता नाही.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने सत्य आहे/त ?

(1) केवळ a आणि b सत्य आहेत
(2) केवळ b आणि c सत्य आहेत
(3) केवळ a आणि c सत्य आहेत
(4) केवळ c सत्य आहे

Consider the following statements.

a. Government of India has launched new Udyam Registration Portal in July 2020.

b. New Udyam Registration Portal does not require Aadhar Card and PAN Card for registration.

c. No documents or proof are required to be uploaded for registering as a micro, small and medium enterprise under new Udyam Registration Portal.

Which of the above statement/s is/are true ?

(1) Only a and b are true
(2) Only b and c are true
(3) Only a and c are true
(4) Only c is true

---

88. खालील विधाने विचारात घ्या.

a. 2021-22 या कालावधीत औषधे उत्पादनात भारतीय औषध उद्योग जगात पाचव्या क्रमांकावर होता.

b. 2020-21 या कालावधीत एकूण फार्मा निर्यात US $ 24.4 अब्जांची तर या विरुद्ध एकूण फार्मा आयात US $ 19.5 अब्जांची होती.

(1) केवळ a चूक आहे
(2) केवळ b चूक आहे
(3) दोन्ही a आणि b बरोबर आहेत
(4) दोन्ही a आणि b चूक आहेत

Consider the following statements.

a. Indian Pharmaceutical Industry ranked fifth in the World in Pharmaceutical Production by volume during 2021-22.

b. During 2020-21 total Pharma export was US $ 24.4 Bn. against the total Pharma import of US $19.5 Bn.

(1) Only a is incorrect
(2) Only b is incorrect
(3) Both a and b are correct
(4) Both a and b are incorrect

---

89. 1973-74 च्या तुलनेत सन 1999-2000 मध्ये एकूण दारिद्र्याचे प्रमाण जलद गतीने सर्वात जास्त प्रमाणात कमी करणारी हि राज्ये आहेत ?

(1) जम्मू-कश्मिर, गोवा, बिहार
(2) महाराष्ट्र, बिहार, गोवा
(3) गोवा, पंजाब, जम्मू-कश्मिर
(4) गुजरात, महाराष्ट्र, गोवा

These States have showed the fastest reduction in total poverty in 1999-2000 as compared to 1973-74.

(1) Jammu-Kashmir, Goa, Bihar
(2) Maharashtra, Bihar, Goa
(3) Goa, Punjab, Jammu-Kashmir
(4) Gujarat, Maharashtra, Goa

---

90. 2020 – 2025 या वित्तिय वर्षांसाठी भारत सरकारने जागतिक दर्जाच्या पायाभूत सुविधासाठी सुरू केलेला राष्ट्रीय पायाभूत पाईपलाईन (National Infrastructure Pipeline) प्रकल्पाचा निधी खालीलपैकी कोण उभारणार आहे ?

(1) केंद्र सरकार
(2) राज्य सरकारें व खाजगी क्षेत्र
(3) केंद्र व खाजगी क्षेत्रे
(4) केंद्र, राज्य सरकार व खाजगी क्षेत्रे

National Infrastructure Pipeline (NIP) project started by Government of India for FY 2020 – 2025 for World Class Infrastructure is funded by

(1) Central Government
(2) State Governments and Private Sector
(3) Central and Private Sector
(4) Central, State Governments and Private Sector

---

91. खालील विधाने विचारात घ्या.

a. ग्रामीण प्रत्यय पुरवठयाचा सर्वांगीण अभ्यास करण्यासाठी प्रा.ए. एम. खुस्रो यांच्या अध्यक्षतेखाली भारतीय रिझर्व बँकेने समिती नियुक्त केली होती.
b. प्रा. ए.एम. खुस्रो समितीने, "पीक विमा महामंडळ" स्थापन करण्याची सुचना केली.

वरीलपैकी कोणते/कोणती विधान/ने बरोबर आहे/आहेत ?

(1) a आणि b
(2) फक्त b
(3) फक्त a
(4) वरीलपैकी नाही

Consider the following statements.

a. A committee was appointed by the Reserve Bank of India under the Chairmanship of Prof. A.M. Khusro to conduct a comprehensive study of rural credit provision.
b. Prof. A.M. Khusro Committee suggested setting up of "Crop Insurance Corporation".

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) a and b
(2) Only b
(3) Only a
(4) None of the above

92. सन् 2022 – 23 मध्ये (डिसेंबर 2022 पर्यंत) भारतातील शेतीच्या यांत्रिकीकरणाबाबत खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

a. भारतात एकूण ट्रॅक्टर विक्री संख्या 835000 इतकी आहे.

b. भारतात एकूण ट्रॅक्टर विक्री संख्या सन् 2020 – 21 पेक्षा सन् 2022 – 23 मध्ये जास्त आहे.

c. भारतातील इतर राज्यांचा विचार करता उत्तर प्रदेश राज्यात एकूण ट्रॅक्टर विक्री संख्या सर्वात जास्त आहे.

(1) a आणि b (2) a आणि c (3) c आणि d (4) a आणि d

Which of the following statement are true about mechanization of Indian agriculture in the year 2022 – 23 (up to December 2022) ?

a. The total number of tractor sale in India is 835000.

b. The total number of tractor sale in India is higher in 2022 – 23 than in 2020 – 21.

c. The total number of tractor sale in the State of Uttar Pradesh is highest as compared to other States in India.

(1) a and b (2) a and c (3) c and d (4) a and d

---

93. राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अधिनियम 2013 च्या अधिसूचनेद्वारे सुधारित परिशिष्टां संदर्भात खालील विधाने विचारात घ्या.

a. परिशिष्ट 1 'पोषण मानके' विहित करते.

b. परिशिष्ट 2 'वाटप किंमत' विहित करते.

c. परिशिष्ट 3 'अन्न सुरक्षा वाढविण्यासाठी विविध तरतुदींची' यादी करते.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने अयोग्य आहे/त ?

(1) फक्त a अयोग्य आहे
(2) b आणि c अयोग्य आहेत
(3) फक्त c अयोग्य आहे
(4) a आणि b अयोग्य आहेत

Consider the following statements in the context of schedules amended by notification of National Food Security Act, 2013.

a. Schedule 1 prescribes 'nutritional standards'.

b. Schedule 2 prescribes 'issue prices'.

c. Schedule 3 lists various 'provisions for advancing food security'.

Which of the statement/s given above is/are incorrect ?

(1) Only a is incorrect
(2) b and c are incorrect
(3) Only c is incorrect
(4) a and b are incorrect

---

94. ________ ही समिती भारत सरकारने आयात-निर्यात व्यापार विवाद सोडविण्यासाठी स्थापन केलेली आहे.

(1) EPCs (2) APEDA (3) CQCTD (4) EICs

________ committee is set up to resolve import-export trade dispute by the Indian government.

(1) EPCs (2) APEDA (3) CQCTD (4) EICs

---

95. भारत सरकारने एकूण खर्चाच्या तुलनेत शेती आणि शेतीपूरक क्षेत्रावर केलेला खर्च (टक्केवारी) पंचवार्षिक योजनानुसार चढत्या क्रमाने लावा.

a. पहिली पंचवार्षिक योजना
b. चौथी पंचवार्षिक योजना
c. सातवी पंचवार्षिक योजना
d. बारावी पंचवार्षिक योजना

(1) a, b, c, d (2) c, b, d, a (3) c, b , a, d (4) d, c, b, a

Arrange the five year planwise expenditure (in%) on agriculture and allied sectors by the Govt. of India in ascending order.

a. I[st] five year plan
b. IVth five year plan
c. VIIth five year plan
d. XIIth five year plan

(1) a, b, c, d (2) c, b, d, a (3) c, b, a, d (4) d, c, b, a

---

96. गडचिरोली जिल्ह्यातील लोकांचे दरडोई उत्पन्न वाढविण्यासाठी महाराष्ट्र बांबू विकास मंडळाने ________ प्रकल्पाच्या पुढाकाराने एक आदर्श घालून दिला आहे.

(1) गडचिरोली तंबाखू प्रकल्प (2) गडचिरोली पापड प्रकल्प
(3) गडचिरोली अगरबत्ती प्रकल्प (4) गडचिरोली साबण प्रकल्प

The Maharashtra Bamboo Development Board has set an example through the initiative of the ________ to improve the per capita income of the people in Gadchiroli district.

(1) Gadchiroli Tobacco Project (2) Gadchiroli Papad Project
(3) Gadchiroli Agarbatti Project (4) Gadchiroli Soap Project

97. किसान क्रेडीट कार्ड बाबत खालीलपैकी कोणती विधान/ ने बरोबर आहेत ?

a. किसान क्रेडीट कार्ड भारत सरकारने 1998 मध्ये RBI च्या सहकार्या ने सुरू केले.

b. किसान क्रेडीट कार्ड वर शेतकऱ्यांना 12 महिन्याकरीता बिनव्याजी कर्ज प्राप्त होते.

c. किसान क्रेडीट कार्ड शेतकऱ्यांना रोकड कर्ज सुविधा पुरविते.

(1) केवळ a व c बरोबर आहे (2) केवळ c बरोबर आहे

(3) केवळ b बरोबर आहे (4) वरील सर्व विधाने बरोबर आहेत

Which of the following statement/s is/are correct about Kisan Credit Card ?

a. Kisan Credit Card was launched by Govt. of India in 1998 with the help of RBI

b. Farmers get interest free loan for 12 months on Kisan Credit Card

c. Kisan Credit Card provides cash loan facility to farmers

(1) Only statement a and c are correct (2) Only c is correct

(3) Only b is correct (4) All above statements are correct

---

98. 2021-22 दरम्यान मेट्रिक टन मध्ये भारतीय निर्यातीच्या संदर्भात खालील फळांची चढत्या क्रमाणे मांडणी करा.

a. केळी

b. आंबा

c. द्राक्षे

d. संत्री

(1) a, b, c, d (2) b, d, c, a

(3) b, c, d, a (4) a, c, b, d

Arrange the following fruits in ascending order in the context of India's exports in metric tonnes during 2021 – 22.

a. Banana

b. Mango

c. Grapes

d. Orange

(1) a, b, c, d (2) b, d, c, a

(3) b, c, d, a (4) a, c, b, d

---

99. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर आहे/त ?

a. 2016 च्या खरीप हंगामात प्रधानमंत्री फसल बिमा योजना सुरू करण्यात आली.

b. प्रधानमंत्री फसल बिमा योजनेत फक्त अन्न आणि तेलबिया पिकांचा समावेश होतो.

(1) केवळ a बरोबर आहे
(2) केवळ b बरोबर आहे
(3) दोन्ही a आणि b बरोबर आहे
(4) वरीलपैकी कोणतेही बरोबर नाही

Which of the following statement/s is/are correct ?

a. Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana was launched in the 2016 Kharif season.

b. Pradhan Mantri Fasal Bima Yojana covered only food and oil seeds crops.

(1) Only a is correct
(2) Only b is correct
(3) Both a and b are correct
(4) None of the above are correct

---

100. 1 जानेवारी, 2016 पासून विकसित देशांच्या सदस्यांद्वारे आणि विकसनशील देशांच्या सदस्यांकडून कमी विकसित देशांतून आलेल्या कापूस आणि कापूस–संबंधित उत्पादनांना शुल्क मुक्त आणि कोटा–मुक्त बाजारपेठ उपलब्ध करून दिली जाईल. हे विधान यांच्याशी संबंधित आहे

(1) नैरोबी पॅकेज
(2) अर्जेंटिना पॅकेज
(3) बाली पॅकेज
(4) हाँगकाँग पॅकेज

Cotton and Cotton-related products originating from least developed countries shall be provided duty free and quota free market access by developed country members and developing country members from January 1, 2016. This statement is related to

(1) Nairobi Package
(2) Argentina Package
(3) Bali Package
(4) Hong Kong Package

101. योग्य पर्यायाशी खालील जोड्या जुळवा :

	कृषि–विमा		कार्यान्वित केलेले वर्ष
a.	राष्ट्रीय कृषि विमा योजना	i.	1993 – 94
b.	पशु धन विमा	ii.	2003 – 04
c.	हवामान आधारित पीक विमा	iii.	1999 – 2000
d.	कृषि उत्पन्न विमा योजना	iv.	2007 – 08

	a	b	c	d
(1)	iii	iv	ii	i
(2)	iv	i	iii	ii
(3)	i	ii	iii	iv
(4)	iii	i	iv	ii

Match the following with their correct option :

	Agricultural Insurance		Introduced Year
a.	National Agricultural Insurance Scheme	i.	1993 – 94
b.	Live Stock Insurance	ii.	2003 – 04
c.	Weather Based Crop Insurance	iii.	1999 – 2000
d.	Farm Income Insurance Scheme	iv.	2007 – 08

	a	b	c	d
(1)	iii	iv	ii	i
(2)	iv	i	iii	ii
(3)	i	ii	iii	iv
(4)	iii	i	iv	ii

---

102. भारतातील कृषी खर्च व किंमती आयोगाबाबत खालील विधाने विचारात घ्या.

a. विद्यमान अध्यक्ष प्रा.विजय पॉल शर्मा आहेत.

b. केंद्रीय कृषी मंत्री या आयोगाचे सदस्य आहेत.

(1) फक्त a बरोबर (2) फक्त b बरोबर

(3) a आणि b दोन्ही बरोबर (4) a आणि b दोन्ही बरोबर नाही

Consider the following statements about the Commission for Agricultural Cost and Prices in India.

a. The present Chairman is Prof. Vijay Paul Sharma.

b. The Central Minister of Agriculture is the Member of this Commission.

(1) Only a is correct (2) Only b is correct

(3) Both a and b are correct (4) Neither a nor b is correct

---

103. खालील विधाने विचारात घ्या.

a. भारताच्या माननीय अर्थमंत्र्यांनी 15-05-2020 रोजी ₹ 1 लाख कोटी कृषी पायाभूत सुविधा निधीची घोषणा केली.

b. कृषी पायाभूत सुविधा निधीची औपचारिक सुरूवात भारताच्या माननीय पंतप्रधानांनी 09-08-2020 रोजी केली.

c. 2021-22 ते 2030-31 वर्षापर्यंत कृषी पायाभूत सुविधा निधी कार्यरत राहिल.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने चूक आहे/त ?

(1) फक्त a चूक आहे
(2) b आणि c चूक आहेत
(3) फक्त c चूक आहे
(4) वरीलपैकी सर्व चूक आहेत

Consider the following statements :

a. Hon'ble Finance Minister of India on 15-05-2020 announced a ₹ 1 lakh crore Agriculture Infrastructure fund.

b. Agriculture Infrastructure Fund was formally launched by the Hon'ble Prime Minister of India on 09-08-2020.

c. Agriculture Infrastructure Fund scheme is operational from the year 2021-22 to 2030-31.

Which of the statement/s given above is /are incorrect ?

(1) Only a is incorrect
(2) b and c are incorrect
(3) Only c is incorrect
(4) All of the above are incorrect

---

104. भारतीय कृषी संशोधन परीषदेबाबत खालीलपैकी कोणती विधान/ने बरोबर आहे/त ?

a. केंद्रीय कृषी मंत्री या संस्थेचे अध्यक्ष म्हणून कार्य करतात.

b. हि एक स्वायत्त संस्था आहे.

c. हे कृषी संशोधन व शिक्षण संस्थांचे जगातील सर्वात मोठे जाळे असलेली संस्था आहे.

d. हि संस्था थेट केंद्रसरकारच्या नियंत्रणाखाली आहे.

(1) विधाने a व b बरोबर आहेत
(2) विधाने b व c बरोबर आहेत
(3) a, b, c विधाने बरोबर आहेत
(4) सर्व विधाने बरोबर आहेत

Which of the following statements is/are correct regarding Indian Council of Agriculture Research (ICAR) ?

a. Union Minister of Agriculture serves as its president.

b. It is Autonomus Body.

c. It is the largest network of agricultural research and education institutes in the world.

d. It is directly under the control of Union Government.

(1) Statements a and b are correct
(2) Statements b and c are correct
(3) a, b, c statements are correct
(4) All statements are correct

105. सन् 2021 – 22 मध्ये भारतातील कृषी क्षेत्रासाठी संस्थात्मक स्रोतनिहाय दिलेल्या कर्जानुसार खालील क्रमवारीनुसार जोड्या जुळवा.

	स्रोत		क्रमवारी
a.	सहकारी वित्तीय संस्था	i.	एक
b.	अनुसूचित व्यावसायिक बँक	ii.	दोन
c.	प्रादेशीक ग्रामीण बँक	iii.	तीन

	a	b	c
(1)	ii	iii	i
(2)	ii	i	iii
(3)	iii	ii	i
(4)	iii	i	ii

Match the following on their ranks according to institutional source wise loans issued to agriculture in India in the year 2021 – 22.

	Source		Rank
a.	Co-operative Financial Institutions	i.	One
b.	Scheduled Commercial Banks	ii.	Two
c.	Regional Rural Banks	iii.	Three

	a	b	c
(1)	ii	iii	i
(2)	ii	i	iii
(3)	iii	ii	i
(4)	iii	i	ii

---

106. आयनीकरण कक्ष प्रकारातील स्मोक डिटेक्टर मधे कोणता किरणोत्सर्गी पदार्थ वापरलेला असतो ?

(1) युरेनियम - 238
(2) प्लुटोनियम - 241
(3) थोरियम - 232
(4) अमेरिसियम - 241

Which radioactive material is used in ionization chamber type smoke detector ?

(1) Uranium – 238
(2) Plutonium – 241
(3) Thorium – 232
(4) Americium – 241

---

107. भारतातील, 'थोरियम असलेल्या मोनाझाईट वाळू' मुळे निर्माण होणाऱ्या नैसर्गिक प्रारणांचे प्रमाण उच्च असणारे क्षेत्र _________ ला लागून आहे.

(1) बंगाल किनारपट्टी
(2) केरळ किनारपट्टी
(3) तामीळनाडू किनारपट्टी
(4) गुजरात किनारपट्टी

In India, the areas with high level natural radiation due to 'thorium containing monazite sand' is along _________.

(1) Bengal Coast
(2) Kerala Coast
(3) Tamil Nadu Coast
(4) Gujrat Coast

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

108. खालीलपैकी कोणती विधाने सत्य आहेत ?

a. प्रारणांनी प्रक्रिया केलेले अन्न हे नेहमीच घातक असते.

b. गॅमा प्रारणांचा वापर करून उत्परिवर्तन (mutation) घडवून उच्च उत्पन्न देणारी बीजे मिळू शकतात.

c. अन्नाचा क्षय होणे लांबविण्यासाठी करण्यात येणाऱ्या प्रारण उपचारांत क्ष-किरण वापरता येता नाहीत.

(1) a, b व c (2) फक्त a व b (3) फक्त b (4) फक्त b व c

Which of the following statements are correct ?

a. Radiation processed food is always harmful.

b. High yielding seed varieties can be obtained by inducing mutation using Gamma radiation.

c. X-rays can not be used in radiation treatment of food to delay food-decay.

(1) a, b and c (2) Only a and b (3) Only b (4) Only b and c

---

109. दृश्य सौर प्रकाशात उर्जेचे प्रमाण अंदाजे ________ % असते.

(1) 37.7 (2) 47.3 (3) 57.3 (4) 67.7

Visible portion of solar radiation contains ________ % of energy approximately.

(1) 37.7 (2) 47.3 (3) 57.3 (4) 67.7

---

110. आण्विक कचऱ्यामधील किरणोत्सर्ग पातळीच्या आधारे भारतातील आण्विक कचऱ्याचे वर्गीकरण असे आहे.

a. कमी-पातळीचा किरणोत्सर्ग असलेला आण्विक कचरा.

b. ट्रांसयुरेनीक आण्विक कचरा.

c. मध्यम-पातळीचा किरणोत्सर्ग असलेला आण्विक कचरा.

d. उच्च-पातळीचा किरणोत्सर्ग असलेला आण्विक कचरा.

(1) a, b (2) b, c, d

(3) b, d (4) a, c, d

Depending upon the level of radioactivity in the nuclear waste the nuclear waste in India is classified as

a. Low-level nuclear waste.

b. Transuranic nuclear waste.

c. Intermediate level nuclear waste.

d. High-level nuclear waste.

(1) a, b (2) b, c, d

(3) b, d (4) a, c, d

111. पर्यायात दिलेल्या क्रमवार शब्दाने रिकाम्या जागा भरा.

" हरितगृह" परिणामात पृथ्वीपासून _________ या प्रकारची प्रारणे वातावरणातील _________ वायू शोषून घेतो व नंतर पृथ्वीच्या पृष्ठभागावर पुन्हा उत्सर्जित करतो.

(1) अवरक्त; CO_2
(2) अतिनील; CO_2
(3) सूक्ष्मतरंग; N_2
(4) अवरक्त; N_2

Fill in the blanks with suitable words given in options sequentially.

The "greenhouse" effect occurs due to the absorbance of _________ radiation from the earth by _________ gas present in the atmosphere and re-emitting it back to the earth.

(1) Infrared; CO_2
(2) Ultraviolet; CO_2
(3) Microwave; N_2
(4) Infrared; N_2

---

112. 'उत्तर पुर्वी अंतरिक्ष उपयोग केंद्र' या नावाच्या अंतरिक्ष केंद्राचे मुख्यालय_________ या राज्यात आहे.

(1) मणीपूर
(2) अरुणाचल प्रदेश
(3) मेघालय
(4) आसाम

The headquarter of the space centre titled as "North eastern space application centre" is located in _________ State.

(1) Manipur
(2) Arunachal Pradesh
(3) Meghalaya
(4) Assam

---

113. इसरो ची 'गगनयान' मोहीम ही _________ या कारणासाठी प्रस्तावित आहे.

(1) अंतराळ वीरांना अंतराळात पाठविणे व सुखरूप पृथ्वीवर परत आणणे
(2) श्वानांना अंतराळात पाठविणे व सुखरूप पृथ्वीवर परत आणणे
(3) दोन्ही (1) व (2)
(4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

ISRO's mission 'Gaganyaan' is mainly dealing with

(1) to send astronauts to space and safely return to earth
(2) to send dogs to space and safely return to earth
(3) both (1) and (2)
(4) none of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

114. आण्विक विभाजन प्रक्रियेत, विभाजित तुकड्यांना

(1) उच्च गतीज उर्जा असते
(2) उच्च स्थितीज उर्जा असते
(3) (1) आणि (2) दोन्हीही
(4) निम्न गतीज उर्जा असते

In nuclear fission process, the fission fragments

(1) posses high kinetic energy
(2) posses high potential energy
(3) both (1) and (2)
(4) posses low kinetic energy

---

115. खालीलपैकी भारतीय बनावटीचा पहिला उपग्रह प्रक्षेपक कोणता आहे ?

(1) ए. एस. एल. व्ही.
(2) पी. एस. एल. व्ही.
(3) एस. एल. व्ही. – 3
(4) जी. एस. एल. व्ही.

Which of the following is the first Indian-built satellite launch vehicle ?

(1) ASLV
(2) PSLV
(3) SLV – 3
(4) GSLV

---

116. एफ्. एम्. प्रसारणा करिता वापरल्या जाणाऱ्या वारंवारीतेची व्याप्ती ________ आहे.

(1) 88 किलो हर्टझ्स ते 108 किलो हर्टझ्स
(2) 88 मेगा हर्टझ्स ते 108 मेगा हर्टझ्स
(3) 88 गिगा हर्टझ्स ते 108 गिगा हर्टझ्स
(4) 80 मेगा हर्टझ्स ते 180 मेगा हर्टझ्स

FM radio broadcasting have frequency range ________

(1) 88 KHz to 108 KHz
(2) 88 MHz to 108 MHz
(3) 88 GHz to 108 GHz
(4) 80 MHz to 180 MHz

---

117. 'मार्स आर्बिटर मिशन' या प्रकल्पाचा प्रमुख उद्देश ________ हा होता.

(1) पृथ्वी ते मंगळ या प्रवासादरम्यान ग्रहाची शास्त्रीय माहिती संकलित करणे
(2) मंगळ ग्रहावरील दगडधोंडे व माती यांचे नमुने संकलित करणे
(3) मंगळ ग्रहाच्या वातावरणातील पाण्याचा अंश तपासणे
(4) मंगळग्रहापर्यंत प्रवास करणे व मंगळच्या कक्षेत टिकून राहणारे अंतराळयान तयार करण्याची भारताची क्षमता सिद्ध करणे

The main objective of 'Mars Orbiter Mission' was

(1) to gather the scientific data about planet during its journey to mars
(2) to collect the rocks and soil from the surface of mars
(3) to search the evidences of water molecules in the atmosphere of mars
(4) to demonstrate India's capability to build a spacecraft capable of travelling to mars and survive in an orbit around the mars

118. कृषक (krushak – कृषी उत्पादन संरक्षण केंद्र) या भाभा अणुसंशोधन केंद्राद्वारे लासलगांव, जि. नाशिक येथे, 'कृषी मालाच्या जतनासाठी प्रारणांच्या अल्पमात्रांचे अनुप्रयोग' या प्रात्यक्षिकासाठी स्थापित 'तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिक संयंत्रात' वापरला जातो.

(1) कोबाल्ट – 60 हा गॅमा प्रारणांचा स्त्रोत

(2) युरेनियम – 235 हा अल्फा प्रारणांचा स्त्रोत

(3) थोरियम हा गॅमा प्रारणांचा स्त्रोत

(4) अतिनील किरणांचा स्त्रोत

Krushak (Krushi Utpadan Sanrakshan Kendra), the 'technology demonstration plant' set up by Bhabha atomic research centre at Laslgaon, Dist. Nashik, for demonstration of 'low dose applications of radiation for preservation of agricultural commodities', uses

(1) Cobalt – 60, a source of gamma radiation

(2) Uranium – 235, a source of alpha radiation

(3) Thorium, a source of gamma radiation

(4) Source of ultraviolet radiation

---

119. खालीलपैकी कोणते विधान बरोबर नाही ?

(1) कोणत्याही पात्र ग्राहकाला रूफ टॉप पीव्ही सोलर सिस्टिम स्थापीत करण्याची कमाल क्षमता $1KW_p$ ते $1MW_p$ दरम्यान असावी

(2) ऑन ग्रिड सौर पीव्ही सिस्टिम तुमची बॅटरी स्पेस म्हणून काम करते

(3) ऑफ ग्रिड सौर पीव्ही सिस्टिमसाठी तुम्हाला बॅक अप बॅटरी खरेदी करणे आवश्यक आहे

(4) ऑफ ग्रिड सौर पीव्ही रूफ टॉप सिस्टिमसाठी नेट मिटरींग आवश्यक असते

Which of the following statement is not correct ?

(1) Roof top solar system maximum capacity to be installed at any eligible consumer shall be between $1KW_p$ to $1MW_p$

(2) On-Grid solar PV system acts as your battery space

(3) Off-Grid solar PV system require you to purchase back-up battery

(4) Net metering is required for off-grid solar PV roof top systems

---

120. वीज निर्मितीसाठी भू-औष्णिक उर्जेच्या वापराशी संबंधित खालीलपैकी कोणते विधान/ने योग्य आहे/त ?

a. कोरड्या वाफेच्या संयंत्रात 182 ते 235 अंश सेल्सिअस तापमानाच्या भू-औष्णिक वाफेचा वापर केला जातो

b. फ्लॅश स्टीम संयंत्रात 182 अंश सेल्सिअस पेक्षा जास्त तापमानाचे गरम पाणी वापरले जाते

c. बायनरी सायकल संयंत्रात 107 ते 182 अंश सेल्सिअस तापमानाचे गरम पाणी वापरले जाते

(1) a व b
(2) a व c
(3) b व c
(4) वरीलपैकी एकही नाही

Which of the following statement/s related to use of geothermal energy to produce electricity is/are correct ?

a. Dry steam plants use geothermal steam of temperature between 182 to 235 degree celsius

b. Flash steam plants use hot water above 182 degree celsius temperature

c. Binary cycle plants use hot water of 107 to 182 degree celsius temperature

(1) a and b
(2) a and c
(3) b and c
(4) None of the above

---

121. आभासी वास्तविकता ________ या श्रेत्रात वापरली गेली आहे.

(1) लष्करी प्रशिक्षण
(2) मानसशास्त्र
(3) वैद्यकीय प्रक्रिया
(4) वरील सर्व

Virtual Reality has been used in the field of ________.

(1) Military Training
(2) Psychology
(3) Medical Procedures
(4) All of the above

---

122. एकात्मिक सेन्सर्ससह एकमेकांशी जोडलेल्या वस्तूंचे नेटवर्क जे रियल टाइममध्ये डेटा गोळा करुन प्रसारित करु शकते त्यास ________ म्हणून ओळखले जाते.

(1) इंटरनेट ऑफ थिंग्स
(2) बिग डेटा
(3) मॉडेल
(4) वरीलपैकी काहीही नाही

Network of interconnected items with integrated sensors that can gather and transmit data in real time is known as ________.

(1) Internet of things
(2) Big data
(3) Model
(4) None of the above

---

123. प्रमाणित प्राधिकरणांचे नियंत्रकाची (सी.सी.ए.) नियुक्ती ____________ द्वारे केली जाते.

(1) स्वायत्त संस्था
(2) केंद्र सरकार
(3) शिक्षण मंत्रालय
(4) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया

The Controller of Certifying Authorities (CCA) has been appointed by ________.

(1) Autonomous Body
(2) Central Government
(3) Ministry of Education
(4) Reserve Bank of India

---

124. खालीलपैकी कोणते नेटवर्क उपकरण डेटा प्राप्त करु शकते, त्याचे विश्लेषण करु शकते आणि इतर नेटवर्कवर प्रसारित करु शकते ?

(1) हब (2) स्विच (3) राऊटर (4) मोडेम

Which of the following network device can receive data, analyse it and transmit it to other networks ?

(1) Hub (2) Switch (3) Router (4) Modem

125. डी.एच.टी.एम्.एल. हे __________ आणि __________ चे संयोजन आहे.

(1) डी.ओ.एम्. आणि सी.एस्.एस्.
(2) सी.एस्.एस्. आणि परंपरागत एच.टी.एम्.एल.
(3) एच.टी.एम्.एल. आणि जावा स्क्रिप्ट
(4) वरीलपैकी काहीही नाही

DHTML is combination of __________ and __________.

(1) DOM and CSS
(2) CSS and conventional HTML
(3) HTML and Java Script
(4) None of the above

126. एन.ई.पी. 2020 नुसार ए.बी.सी. म्हणजे काय ?

(1) ॲकॅडेमीक बँक ऑफ क्रेडिट्स
(2) ॲकॅडेमीक बेंन्च सर्टिफिकेट
(3) ॲक्सलरेट ब्रेक क्रेडिट्स
(4) ॲकॅडेमीक बुक सर्टिफिकेट

What is ABC as per the NEP 2020 ?

(1) Academic Bank of Credits
(2) Academic Bench Certificate
(3) Accelerate Break Credits
(4) Academic Book Certificate

127. माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2000 नुसार, संगणक स्त्रोत दस्तऐवजांशी छेडछाड केल्याबद्दल शिक्षा __________ या कलमानुसार आहे.

(1) 65 (2) 66 A (3) 66 B (4) 66 F

According to IT Act – 2000, punishment for tampering of computer source documents belong to Section __________.

(1) 65 (2) 66 A (3) 66 B (4) 66 F

128. __________ भारतातील सरकारी संस्थांना नेटवर्क बॅकबोन आणि ई-गव्हर्नन्स सपोर्ट प्रदान करते.

(1) एन.आय.सी.
(2) नॅसकॉम
(3) माहिती तंत्रज्ञान विभाग
(4) स्टेट बँक ऑफ इंडिया

__________ provides Network backbone and e-Governance support to government bodies in India.

(1) NIC
(2) NASSCOM
(3) Department of Information Technology
(4) State Bank of India

129. माहिती सुरक्षेची मुख्य ध्येये ______________ आहेत.

a. गोपनीयता
b. सचोटी
c. उपलब्धता
d. अनुकुलता

(1) a फक्त
(2) a आणि b फक्त
(3) a, b आणि c फक्त
(4) d फक्त

The main goals of information security are ______________.

a. Confidentiality
b. Integrity
c. Availability
d. Adoptability

(1) a only
(2) a and b only
(3) a, b and c only
(4) d only

---

130. DDOS हे कशाचे संक्षिप्त रूप आहे ?

(1) डेटा डीनायल ऑफ सर्व्हीस
(2) डीस्ट्रीब्युटेड डीनायल ऑफ सर्व्हीस
(3) डीस्ट्रीब्युटेड डेटा ऑफ सर्व्हर
(4) डीस्ट्रीब्युशन ऑफ डेटा सर्व्हीस

What DDOS is abbreviation for ?

(1) Data Denial-of-Service
(2) Distributed Denial-of-Service
(3) Distributed Data-of-Server
(4) Distribution of Data Service

---

131. सन् 2023 चे वैद्यकीय नोबेल पारितोषिक ______ संबंधित शोधासाठी देण्यात आले.

(1) तापमान ग्राही आणि स्पर्शग्राही
(2) न्युक्लियोसाइड तल फेरबदल
(3) लुप्त होमिनिम्सची संजीने व मानवी उत्क्रांती
(4) नवीन हिपॅटायटीस 'सी' प्रकाराच्या विषाणूची ओळख

The 2023 Nobel prize in medicine was awarded for the discoveries concerning ______

(1) Receptors for temperature and touch
(2) Nucleoside base modifications
(3) The genomes of extinct hominims and human evolution
(4) Identification of novel hepatitis C virus

132. भारतीय शास्त्रज्ञांनी रक्तातील ________ ना अटकाव करणारे विशेष बहुलक वापरून नवीन विकसित केलेल्या रक्त पिशवीमुळे रक्त संचारण योग्य राहुन त्याचा साठवण काळ 51 दिवसापर्यंत वाढविला आहे.

(1) प्रतिक्षमताकारी पेशी मृत्यु
(2) कवकविद्रव्य आणि प्रियॉन्स
(3) संदूषणकारी जीवाणू आणि विषाणू
(4) रेणू स्वरूपी संयोजित हानी

Indian scientists have developed a novel blood bag using special polymers that capture ________ in blood, increasing its shelf life to 51 days and keeping it transfusion worthy.

(1) Immunogenic cell death
(2) Mycoplasma and prions
(3) Bacterial and viral contaminants
(4) Damage-associated molecular patterns

---

133. थोमस बोशाँ आणि जेम्स चाइल्ड्रेस नुसार स्वायत्ततेचा मान राखणे, हितकारकता, दुर्भावरहीतता आणि न्यायाचा मान राखणे ह्या चार जैव/जैव-वैद्यकीय नैतिकतेच्या तत्वांना ________ असे म्हणतात.

(1) एथनिसिजम
(2) कॉम्युनीटरिअनीझ्म
(3) ह्युमॅनीस्म
(4) प्रिंसीपलीझ्म

As per Thomas Beauchamp and James Childress the four moral principles of bio/biomedical ethics viz respect for autonomy, beneficence, non-maleficence and respect for justice are known as ________

(1) Ethnicism
(2) Communitarianism
(3) Humanism
(4) Principlism

---

134. बृहतभक्ष्यांसारख्या पेशी उतींमध्ये वेगवेगळी कार्ये करतात आणि त्यांच्या स्थानांनुसार त्यांना नावे दिली जातात. यकृतातील बृहतभक्षींना (i) _____ आणि वृक्कातील बृहतभक्षींना (ii) _________ अशी नावे आहेत.

(1) (i) लँगरहॅन्स (ii) ऑस्टिओ क्लास्ट्स्
(2) (i) वायुकोश (ii) भक्षकपेशी
(3) (i) मायक्रोग्लिअॅल (ii) तारकापेशी
(4) (i) कफ्फर (ii) मेसॅन्जीअल

Macrophage-like cells serve different functions in tissues and are named according to their location. Macrophages in the liver are named as (i) _____ and those in kidney are named as (ii) _________

(1) (i) Langerhans (ii) Osteoclasts
(2) (i) Alveolar (ii) Histiocytes
(3) (i) Microglial (ii) Astrocytes
(4) (i) Kupffer (ii) Mesangial

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

135. सुपीक मातीतून झाडांच्या मुळांमध्ये ________ ला पिरीफॉर्मोस्पोरा इंडिका, एक अंतर्सहजीव गतिशील करतो.

(1) स्फुरद (2) नायट्रेट (3) गंधक (4) पोटॅशियम्

Piriformospora indica an endosymbiont mobilizes ________ from enriched soils into the roots of the plants.

(1) Phosphorous (2) Nitrates (3) Sulphur (4) Potassium

---

136. पिवळा ताप विषाणू, झिका विषाणू (जीआर. फ्लविविरिडा) आणि ईबोला ताप विषाणू हे भारताच्या जैवतंत्रज्ञान विभागाने (DBT) ________ सूक्ष्मजीवांच्या यादी मध्ये समाविष्ट केले आहेत.

(1) जोखीम गट 1 (2) जोखीम गट 2 (3) जोखीम गट 3 (4) जोखीम गट 4

Yellow fever virus, Zika virus (Gr. Flavivirida) and Ebola fever virus are included in the list of ________ microorganisms by Department of Biotechnology (DBT), India.

(1) Risk Group 1 (2) Risk Group 2 (3) Risk Group 3 (4) Risk Group 4

---

137. विकर संहिताबद्ध करणारे जनुक ________ हे एक आत्मघातकी जनुक असुन त्याचा उपयोग काही प्रकारच्या कर्करोगांवर उपचार म्हणून केला जातो.

(1) टायरोसीन कायनेज (2) थ्रियोनीन कायनेज
(3) थाइमिडीन कायनेज (4) थायरॉक्सिन कायनेज

The gene encoding the enzyme ________ is referred to as the suicide gene and is used for treatment of certain cancers.

(1) Tyrosine Kinase (2) Threonine Kinase
(3) Thymidine Kinase (4) Thyroxine Kinase

---

138. ________ या खारटपणा प्रतिरोधी भाताच्या प्रकाराच्या पुनरुज्जीवनास चेन्नई स्थित विना नफा तत्वावरील एम्.एस्.स्वामीनाथन प्रतिष्ठानाने मदत केली.

(1) कग्गा (2) मॅन्टारो (3) कांटो (4) हामा

Chennai based non-profit M.S. Swaminathan Research Foundation helped revive the cultivation of ________ a salinity resistant paddy variety.

(1) Kagga (2) Mantaro (3) Kanto (4) Hama

139. a)_______ च्या ऐवजी b)_______मधील फायटोइन सिंथेज जीन वापरून सोनेरी तांदूळ –2 विकसित केला गेला.

(1) a) मका b) डॅफोडिल
(2) a) मोहरी b) लिली
(3) a) सुर्यफुल b) चमेली
(4) a) मुळा b) शेवंती

Golden Rice – 2 was developed using phytoene synthase gene from a) _____ instead of b) _________

(1) a) Maize b) Daffodil
(2) a) Mustard b) Lily
(3) a) Sunflower b) Jasmine
(4) a) Raddish b) Chrysanthemum

---

140. फेनिलकिटोनमेह हा सामान्यत: ____________ गुणसुत्राच्या लांब बाहु वरील जनुकाच्या अप्रकट उत्परिवर्तनामुळे होतो.

(1) 5 (2) 9 (3) 12 (4) y

Phenylketonuria is most commonly caused by a recessive mutation of a gene on the long arm of chromosome ____________

(1) 5 (2) 9 (3) 12 (4) y

---

141. ____________ या सामान्यत: वापरल्या जाणाऱ्या अल्पमौली स्थानीय भूल देणाऱ्या अंतक्षेपणित औषधाने विक्षेपणाचा धोका वक्षस्थळीय कर्करोगाच्या शस्त्रक्रियेत कमी होतो.

(1) रीटूक्झीमॅब (2) ब्युपीव्होनॉर (3) लिग्नोकेईन (4) लिडोडर्म

____________ a commonly used inexpensive local anasthetic has been found to reduce the risk of metastasis in breast cancer surgery.

(1) Rituximab (2) Bupivanor (3) Lignocaine (4) Lidoderm

---

142. बॅसिलस कॅल्मेट गुएरीन ची (बी.सी.जी) लस ____________च्या कृश केलेल्या वाणापासून विकसित केली गेली होती.

(1) येरसीनीया पेस्टीस (2) कोरायनीबॅक्टेरीयम् डिप्थीरिये
(3) रेबीज विषाणू (4) मायकोबॅक्टेरीयम् बोविस

Bacillus Calmette Guerin (BCG) vaccine was developed from attenuated strain of ________

(1) Yersinia Pestis (2) Corynebacterium diptheriae
(3) Rabies virus (4) Mycobacterium bovis

---

143. जागतिक पातळीवर सुधारित पेशी आणि जीन उपचार पद्धतीच्या मानचित्रात भारतास स्थान मिळवून देणारे भारतात प्रथम बनविलेले मानवीय सी.ए.आर.-टी पेशी उपचार हे ______ लक्ष्यित उत्पादन आहे.

(1) सी डी 45 (2) सी डी 8 (3) सी डी 19 (4) सी डी 4

The 1st humanised, Mode in India CAR-T cell therapy is a ______ targeted product that will put India on a global advanced cell and gene therapy map.

(1) CD 45 (2) CD 8 (3) CD 19 (4) CD 4

---

144. ______ पासून तृतीय पिढीतील बायोडिझेल तयार केले जाते.

(1) सूक्ष्म शैवाल (2) खाद्य तेलाचा कच्चा माल
(3) अखाद्य तेलाचे स्रोत (4) प्राण्यांची चरबी

The third generation biodiesel is produced from ______.

(1) Microalgae (2) Feedstock of edible oils
(3) Non-edible oil sources (4) Animal fat

---

145. सन् 2012, मध्ये वनस्पती ने बनविलेल्या विकराला मानवी वापरासाठी यु एस् एफ् डी ए ने मान्यता दिली. हे विकर ______ च्या पेशीमध्ये अनुवांशिक अभियांत्रिकी बदल करून तयार केले गेले.

(1) ॲरेबीडॉपसीस (2) गाजर (3) तंबाखू (4) टोमॅटो

In the year 2012, the first plant made enzyme was approved by USFDA for human use. This was produced using genetically engineered ______ cells.

(1) Arabidopsis (2) Carrot (3) Tobacco (4) Tomato

---

146. खालीलपैकी कोणते/ती विधान/ने बरोबर नाही/त ?

a. महाराष्ट्र हे आपत्ती व्यवस्थापन एकक सुरू करणारे देशातील पहिले राज्य आहे.
b. फयान वादळ आपत्ती 2006 मधे आली होती.
c. राज्य आपत्ती व्यवस्थापन योजना आपत्ती व्यवस्थापन कायदा 2005 च्या कलम 23(1) नुसार सर्व राज्यांना अनिवार्य आहे.

(1) विधान a (2) विधान b
(3) विधान b आणि c (4) विधान a आणि b

Which of the following statement/s is/are not correct ?

a. Maharashtra is a first state in the country to start disaster management unit.
b. Phyan cyclone disaster occurred in 2006.
c. State disaster management plan is mandatory to every state under section 23(1) of the Disaster Management Act, 2005.

(1) Statement a (2) Statement b
(3) Statement b and c (4) Statement a and b

---

147. जोड्या जुळवा.

राज्य	NDRF बटालियन
a. उत्तराखंड	i. 2nd बटालियन
b. पंजाब	ii. 7th बटालियन
c. प. बंगाल	iii. 10th बटालियन
d. आंध्रप्रदेश	iv. 15th बटालियन

	a	b	c	d
(1)	iii	i	ii	iv
(2)	i	ii	iii	iv
(3)	ii	iv	iii	i
(4)	iv	ii	i	iii

Match the pairs.

State	NDRF Battalian
a. Uttarakhand	i. 2nd Battalian
b. Punjab	ii. 7th Battalian
c. W. Bengal	iii. 10th Battalian
d. Andhra Pradesh	iv. 15th Battalian

	a	b	c	d
(1)	iii	i	ii	iv
(2)	i	ii	iii	iv
(3)	ii	iv	iii	i
(4)	iv	ii	i	iii

148. आपत्ती व महिना/वर्ष यांच्या जोड्या जुळवा.

आपत्ती	महिना/वर्ष
a. माळीण आपत्ती	i. जुलै 2019
b. महाड पुल आपत्ती	ii. जुलै 2021
c. तिवरे धरण आपत्ती	iii. ऑगस्ट 2016
d. तळीये (रायगड) आपत्ती	iv. जुलै 2014

	a	b	c	d
(1)	iii	i	iv	ii
(2)	ii	iv	iii	i
(3)	i	ii	iv	iii
(4)	iv	iii	i	ii

Match the pairs of disaster and month/year.

Disaster	Month/Year
a. Malin disaster	i. July 2019
b. Mahad bridge disaster	ii. July 2021
c. Tiware dam disaster	iii. August 2016
d. Taliye (Raigad) disaster	iv. July 2014

	a	b	c	d
(1)	iii	i	iv	ii
(2)	ii	iv	iii	i
(3)	i	ii	iv	iii
(4)	iv	iii	i	ii

149. मुंबई बाँब स्फोट (1993) आणि किल्लारी भूकंप आपत्ती यशस्वीरीत्या हाताळणारे महाराष्ट्राचे मुख्य सचिव कोण होते ?

(1) निला सत्यनारायण

(2) एन. रघुनाथन

(3) के. नारायणन

(4) डी.एम. सुखथनकर

Which Chief Secretary successfully handled the Mumbai bomb blast (1993) and Killari earthquake disasters in Maharashtra ?

(1) Neela Sattynarayan

(2) N. Raghunathan

(3) K. Narayanan

(4) D.M. Sukthankar

---

150. फुकुशिमा भूकंप केंव्हा झाला ?

(1) 11 मार्च 2011

(2) 11 फेब्रवारी 2010

(3) 11 डिसेंबर 2009

(4) 11 जानेवारी 2012

When did Fukushima earthquake take place ?

(1) 11th March 2011

(2) 11th February 2010

(3) 11th December 2009

(4) 11th January 2012

सूचना – (पृष्ठ 1 वरून पुढे.....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या ''परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम–82'' यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वत:बरोबर परीक्षा कक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षा कक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

नमुना प्रश्न

प्र. क्र. **201.** सतीची चाल नष्ट करण्यासाठी कोणी मूलत: प्रयत्न केले ?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद्र विद्यासागर

(3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर ''(3) राजा राममोहन रॉय'' असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर ''(3)'' होईल. यास्तव खालीलप्रमाणे प्रश्न क्र. **201** समोरील उत्तर–क्रमांक ''③'' हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. **201.** ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तर–क्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्न–क्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

SEAL